

Kulttuuritietoisia työkäytäntöjä kehittämässä II

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä
-täydennyskoulutuksessa 2011–2012 tuotettuja
kehittämishankkeiden kuvauksia

Toimittanut Kia Lundqvist & Sirkka Komulainen

Kulttuuritietoisia työkäytäntöjä kehittämässä II

Kulttuuritietoisia työkäytäntöjä kehittämässä II

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä
-täydennyskoulutuksessa 2011–2012 tuotettuja
kehittämishankkeiden kuvauksia

Toimittanut Kia Lundqvist & Sirkka Komulainen

Turun yliopisto
University of Turku

© kirjoittajat ja Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea

Teos on suojattu tekijänoikeuslailla (404/61). Teoksen tai sen osan digitaalinen kopioiminen tai muuntelu on ehdottomasti kielletty.

Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean julkaisuja B:17
Julkaisija: Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea
University of Turku, Brahea Centre for Training and Development

Taitto: Keijo Viljakainen

Kansien valokuvat: Pekka Turunen

Julkaisuvuosi: 2012
ISSN 1798-8187 painettu
ISBN 978-951-29-5276-2 painettu

ISSN 1798-8195 pdf
ISBN 978-951-29-5277-9 pdf

Sisältö

Kehittäminen työssä oppimisessa?	11
<i>Kia Lundqvist</i>	
Kulttuuritietoisuutta ja kehittämisosaamista	13
<i>Merja Anis</i>	
Suurella sydämellä ja vankalla ammattitaidolla: tieteellisen asiantuntijan mietteitä	14
<i>Tuija Saarinen</i>	
Helsingin ryhmän yhteisiä kokemuksia koulutuksesta 2012	16
<i>Johanna Heimonen</i>	
Lukutaito – avain yhteiskuntaan: Lukutaidon opetuksen kehittäminen Oulun Heikinharjun vastaanottokeskuksessa	18
<i>Kaisa Kantola</i>	
Kehittämisprojekti Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiölle	20
<i>Niina Remsu</i>	
Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä – täydennyskoulutus työpaikkaohjauksen näkökulmasta	21
<i>Veli-Pekka Luukinen</i>	
 <i>Helsingin ryhmä</i>	
Monikulttuurisuuden lisääminen kättilökoulutuksen opetussuunnitelmaan: – yhden opintojakson kehittäminen	23
<i>Pirjo Koski</i>	
Kaksisuuntainen kotoutuminen	24
<i>Alemach G. Michael</i>	
Espoon kaupunki monikulttuurisena työnantajana	26
<i>Karine Sabine Ketolainen</i>	
Kinaporin vanhustenkeskuksen kotouttamiskurssi ikäntyneille maahanmuuttajille	27
<i>Sari Koho</i>	
SPR:n järjestökurssin opetusmateriaali selkokielellä	29
<i>Doinita Negruti</i>	
Islamisteja ja tiikerin viiksiä – pohdintaa alaikäisen yksin tulleen turvapaikanhakijan puhuttelusta ja turvapaikkaprosessista	30
<i>Kristiina Rissanen</i>	

Itä-Suomen ryhmä

Palautetta kunnan palveluista

- maahanmuuttajien ryhmähaastattelut Kontiolahdessa** 31
Hanna Pieviläinen

Maahanmuuttajille suunnattu, hoiva-alalle ohjaava

- koulutus Jyväskylän Aikuisopistossa** 32
Hannele Huusko

Maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelu

- Kuopion Työ- ja elinkeinotoimistossa** 33
Paula Rapaport

Maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjaus- ja neuvontapalvelun

- kehittäminen Kontiolahden aikuissosiaalityössä** 34
Marko Mikkonen

Ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen

- Lieksan maahanmuuttajien palvelemiseksi** 36
Anja Sarasoja

- Maahanmuuttajanaisten aktivoiminen Toimentuvan toimintaan** 37
Paula Harju

Oulun ryhmä

- Ylivieskan vapaa-aika opas ulkomaalaisille** 39
Anikó Fodor

Piristä mieli paranna keho. Liikuntaa hyvinvoinnin

- tukena Ruukin vastaanottokeskuksessa** 40
Anne Rautio

Kehittämishanke: ”Miltäs kuulostaa?”

- Aikuisten turvapaikanhakijoiden luku- ja kirjoitustaitomateriaali Oulun vastaanottokeskuksessa** 41
Kaisa-Liisa Kaikkonen

Tasa-arvoisena maahanmuuttajien perheessä – monikulttuuristen

- perhetapahtumien järjestäminen Oulussa Naisten koulun asiakkaille** 42
Luz Peltoniemi

Maahanmuuttajanuorten ohjautuminen Byströmin

- nuorten palveluihin** 43
Mirjami Ndiaye

Super-tytöt – voimaannuttava ryhmä 16–25-vuotiaille

- maahanmuuttajanuorille** 44
Sari Mettovaara

Monikulttuuriset toimintailat Kaukovainion nuorisotalolla	45
<i>Tiina Lamminaho</i>	
Poliisi kotoutumisen tukena. Laillisuuskasvatus -koulutus- kokonaisuuden suunnittelu ja testaus Oulun maahanmuuttajille	46
<i>Ulla-Maija Lauhikari</i>	
 <i>Turun ryhmä</i>	
Selvitys Turkuun tulevien pakolaisasiakkaiden terveyden edistämisen tarpeista	47
<i>Nina Kevo</i>	
Omaohjaajan ja nuoren välisten keskustelujen kehittäminen Pansion ryhmäkodissa	48
<i>Tii Miettinen</i>	
Maahanmuuttajien kohtaaminen ja alkuvaiheen palvelut Punkalaitumella	49
<i>Liisa Laukkanen</i>	
Maahanmuuttajaperheen kohtaaminen päivähoiton aloitusvaiheessa	50
<i>Irmeli Järvinen</i>	
Masennus, psyykinen sairaus ja kuntoutus – miten ulkomaalaistaustaiset ymmärtävät nämä käsitteet?	52
<i>Päivi Aaltonen ja Petra Mallwitz-Sainio</i>	
Hyvien etnisten suhteiden ja vuoropuhelun edistäminen osana kotouttamisohjelmaa	54
<i>Loima Arja</i>	
Turun normaalikoulun kerhokysely 2012 – harrastustoimintaan osallistumisen ja kerhotoiveiden kartoitus	55
<i>Ilona Sammalkorpi</i>	
Maahanmuuttajaperheiden palveluohjauksen kehittäminen Raision kaupungissa	56
<i>Susanne Lahti</i>	

Kehittäminen työssä oppimisessa?

Keväällä 2012 julkaisimme ensimmäisen Kulttuuritietoisia työkäytäntöjä kehittämässä – raportin. *Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä koulutuksen yhteydessä* oli tehty alueellisissa ryhmissä omaan työhön liittyviä kehittämishankkeita, joiden ajattelimme kiinnostavan laajempaa yleisöä. Kädessäsi on nyt toisen koulutuksen kehittämishankkeita esittelevä raportti. Kulttuurienvälinen osaaminen ja kulttuuritietoiset työkäytännöt kiinnostavat yhä useampia ammattilaisia. Työpaikoilla tarvitaan uusia työkäytäntöjä sillä asiakaskunnassa on enenevässä määrin henkilöitä, joiden kulttuuritausta ei ole perinteisesti suomalainen. Työntekijöitä huolestuttaa, miten palvelut saavuttavat kaikkia asiakkaita ja miten tasa-arvoinen kohtelu toteutuu. Maahanmuuttajien kanssa tehtävässä ammatillisessa työssä on paljon kehitettävää ja ammattilaisilla on paljon arkityöstä nousevia ideoita tähän kehittämistyöhön.

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä koulutus jatkuu vuonna 2013. Haku kolmanteen koulutukseen on parhaillaan käynnissä. Alkavassa koulutuksessa on tarjolla 40 opiskelijapaikkaa Helsingissä, Joensuussa, Turussa ja Oulussa. Kullakin paikkakunnalla on kymmenen paikkaa.

Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppisessä täydennyskoulutuksessa on tavoiteltu aitoa työssä oppimista, arjen työn kehittämistä ja työntekijöiden osaamisen kehittymistä. Yliopistollisessa täydennyskoulutuksessa myös uuden tutkitun tiedon hyödyntäminen on tärkeä asia. Työnantajat ovat tukeneet koulutusta järjestämällä mahdollisuuden työssä oppimiseen sekä nimenneet jokaiselle osallistujalle oman työpaikkaohjaajan. Yliopisto on tarjonnut koulutusmalliin liittyvän ohjauksen ja lisäksi käytettävissä on ollut tieteellisen ohjaajan tuki. Koulutuksessa on ollut kymmenen lähipäivää, jossa uuden tiedon tarjonta ja ohjatut vertaiskeskustelut ovat olleet keskeisiä. Omaa asiantuntijuutta on kehitetty portfoliotyöskentelyn ja oman kehitymissuunnitelmatyöskentelyn kautta.

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä koulutuksessa on jälleen tehty mielenkiintoisia oman organisaatioon ja työhön liittyviä kehittämishankkeita, joihin on mahdollisuus tutustua tämän julkaisun myötä. Lisäksi olemme saaneet mukaan tieteellisen ohjaajan, työpaikkaohjaajien sekä työnantajien kommentteja koulutuksen toteutuksesta ja sen merkityksestä. Kolmasosa opinnoista koostuu omaan työhön liittyvästä kehittämishankkeesta. Näitä hankkeita kuvaaviin tiivistelmiin on mahdollisuus tutustua tässä julkaisussa.

Tämän julkaisun tehtävä on koota yhteen tietoa Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -koulutuksessa tehtyjen kehittämishankkeiden sisällöistä. Työelämä ja tulevat koulutukset voivat hyödyntää näitä tietoja tulevaisuudessa, kun kulttuurienvälinen osaaminen kehittyy eri puolella Suomea.

Turussa 26.11.2012

Kia Lundqvist, suunnittelija
Koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä – Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus 30 op

Maahanmuuttajatyön kulttuuritietoinen osaaminen on uusi, laajeneva osaamisalue eri ammattiryhmien keskuudessa. Turun yliopisto koordinoi oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Täydennyskoulutus ohjaa esimerkiksi hanketyön, terveydenhuollon, sosiaalialan, koulun, varhaiskasvatuksen ja poliisin ammatillaisia parempaan vuoropuheluun maahanmuuttajayhteisöjen kanssa.

Oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus on tarkoitettu perustutkinnon jälkeiseksi koulutusmuodoksi työelämän ammattilaisille. Koulutukseen voivat hakea esimerkiksi sivistys-, sosiaali-, terveys- ja turvallisuusalan tehtävissä toimivat. Osallistujalla tulee olla soveltuva korkeakoulututkinto.

Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus on uusi koulutusmuoto, jossa oppiminen sidotaan kiinteästi työn arkeen. Työpaikka osallistuu aktiivisesti täydennyskoulutuksen järjestämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa täydennyskoulutuksen, joten koulutus on maksuton osallistujille

Yhteistyöverkosto (Turun yliopisto, Helsingin yliopisto, Lapin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto ja Oulun yliopisto) hakee Opetus- ja kulttuuriministeriöltä jatkorahoitusta täydennyskoulutukselle vuosille 2012–2013.

Lisätietoja koulutuksesta saa Koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean sivuilta osoitteessa:
http://brahea.utu.fi/taydennyskoulutus/sote/kulttuuritietoiset_tyokaytannot/

Lisätietoja:

Turun yliopisto: Kia Lundqvist, puh. 0400 156 137, kia.lundqvist@utu.fi

Helsingin yliopisto: Johanna Heimonen, puh. 050 500 4917, johanna.heimonen@helsinki.fi

Itä-Suomen yliopisto: Sanna Koistinen, puh. 050 575 4064, sanna.maria.koistinen@uef.fi

Lapin yliopisto: Niina Alapuranen, puh. 040 515 6544 niina.alapuranen@ulapland.fi

Oulun yliopisto: Bärbel Fink, puh. 0294 487302, 040 551 9250, barbel.fink@oulu.fi

Kulttuuritietoisuutta ja kehittämisosaamista

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä on täydennyskoulutus, jossa käsitellään pääasiassa maahanmuuttajatyön sisältöjä, työkäytäntöjä ja osaamista sekä yhdistetään kulttuuritietoisuuden teoreettista näkökulmaa käytännön työhön. Työn sisältöjen rinnalla myös kehittämistyön näkökulma – kehittämisprosessit ja niissä tarvittavat tiedot ja taidot – tulevat tarkasteltaviksi. Koulutukseen osallistuvat toteuttavat omalla työpaikallaan kehittämishankkeen, jolla on tarkoitus lisätä paitsi omaa osaamista myös työyhteisön, yhteistyökumppanien tai koko organisaation kulttuuritietoista osaamista. Jotta kulttuuritietoisien työn kehittäminen etenisi ja kantaisi hedelmää laajemmin kuin vain yksittäisten koulutukseen osallistujien osalta, itse uudistamisprosessia tulee ohjata ja koordinoita.

Työn uudistajan pitäisi ensinnäkin tuntea organisaationsa keskeiset toimijat ja heidän roolinsa, suunnitella ja toteuttaa yhteistyötä, tehdä kehittämisprosessi ja sen sisällöt ymmärrettäviksi usein monille erilaisille ammattiryhmille. Hänen pitäisi myös suunnitella ja sopia kehittämistoimien toteutuksesta tai kehitettyjen mallien käyttöönotosta ja jatkuvuudesta. Koulutuksessa toteutetut hankkeet ovat tavoitteiltaan ja laajuudeltaan erilaisia, mutta tällaiset kehittämisprosessiin liittyvät asiat ovat kaikille tavalla tai toisella yhteisiä. Prosessit ovat usein pitkäkestoisia ja muuntuvia, mutta jos kehittämistahtoa on riittävästi, ne kyllä etenevät.

Merkittävää muutosta esimerkiksi maahanmuuttajatyön osaamisessa ei voi saada aikaan yksin, vaan mukaan pitää saada organisaation muut toimijat. Kun työyhteisön kehittäjä vie eteenpäin kehittämistavoitteita, työyhteisöissä tulee usein vastaan paitsi innokkaita uudistajia, myös niitä, jotka mielellään pitäytyvät entisissä työskentely- ja ajattelutavoissa. Ihmisillä voi myös olla erilaiset käsitykset kehittämisen suunnasta ja tavoista. Kehittäjä kohtaa vastustusta ja kyseenalaistamista. Toisinaan voi kokea turhautumista ja epätoivon hetkiä.

Organisaatiossa tai työyhteisössä pitäisi tunnistaa kehittämisen tarve ja motivoitua kehittymään – niin henkilöstön, johdon kuin päättäjiensäkin. Tavoitteiden tulisi olla yhteisesti hyväksytyjä, selkeitä ja realistisia. Kehittämisen tulisi olla pitkäkestoisia, jotta todellisia muutoksia saadaan aikaan. Silti pitäisi olla joustavuutta tarkistaa aika ajoin tavoitteita, suuntaa ja toimintatapoja. Erilaisten ammattiryhmien kanssa yhteistyötä tehtäessä tulisi löytää yhteinen kieli, jolla asioista puhutaan.

Kurssilla käydyissä keskusteluissa on tullut esiin sekä onnistumisia että ongelmia, joita kurssilaiset ovat kohdanneet koettaessaan viedä maahanmuuttajatyön kehittämistavoitteita eteenpäin työssään. Toisinaan onnistumisia voi tulla ikään kuin vahingossakin tai sivutuotteena. Uudistamiseen ei aina tarvita kurinalaista suunnitelmallisuutta, vaikka se pääsääntöisesti on kehittämistyön edellytys.

Suurella sydämellä ja vankalla ammattitaidolla: tieteellisen asiantuntijan mietteitä

*K*ulttuuritieteiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -koulutusohjelman 2011–2012 opiskelijaryhmä sai marraskuussa 2012 opintonsa valmiiksi. Kokoonnuimme Kuopioon käymään läpi osallistujien kehittämishankkeita. Päivä oli täynnä vilkasta keskustelua, iloa ja onnistumisen tunnetta. Opiskelu oman työn ohessa ei ole helppoa ja aikuisella on velvoitteita perhettäkin kohtaan. Monien eri velvollisuuksien risteytyessä opiskelu on vaativaa. Toisaalta työuraa on hyödyllistäkin tarkkailla jaksoissa: mitä osaan, missä onnistun ja mitä uutta voin antaa työyhteisölleni. Kehittämishankkeen toteuttaminen on mahdollisuus yhdistää kokemusta luovuuteen ja tuottaa uutta kertyneen tiedon vankalle perustalle yhteistyössä työyhteisön kanssa.

Koulutukseen osallistuneet olivat maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä, rautaisia ammattilaisia. Heillä oli vankka ja pitkä kokemus työssään maahanmuuttotyön eri sektorilta. Kuopion ryhmäläiset työskentelivät niin TE-toimistossa, aikuiskoulutuksessa, seurakunnissa kuin kunnan ja kaupungin palveluksessa erilaisissa maahanmuuttajien aktivointi-, koulutus-, ohjaus- ja neuvonta-tehtävissä. Heillä jokaisella oli oma näkökulmansa maahanmuuttajatyöhön ja kehityshankkeen tavoite muotoutui sen mukaan. Tuloksena oli hienoja töitä, joiden urauurtavia tuloksia on syytä hyödyntää myös muualla. Koulutuksen eräs hyvä puoli onkin verkostoituminen ja mahdollisuus ideoiden vaihtoon sekä paikallisella että maan laajuisella tasolla. Toivonkin, että olisin omalta osaltani onnistunut luomaan sellaista ilmapiiriä, että nyt solmitut suhteet eivät katkeaisi, vaan että muodostaisimme suurella sydämellä ja vankalla ammattitaidolla toimivan yhteisön.

Tieteellinen ohjaaja on aitiopaikalla seuraamassa eri alojen ammattilaisten tiedon- ja mielipiteenvaihtoa. Koulutus hyödyttää siten sekä ohjaajia että opiskelijoita tiedon kulkiessa molempiin suuntiin. On tärkeää, että koulutussektorilla toimivat saavat tietoa käytännön työkentän tapahtumista ja päinvastoin. Näin koulutuksia voidaan tulevaisuudessa tarkentaa juuri oikeisiin kysymyksiin. Monet keskustelut kuluneen vuoden aikana antoivat sekä ryhmän jäsenille että ohjaajille ideoita yhteisen päämäärämme toteuttamiseksi.

Maahanmuuttajien parissa tehtävä työ on maassamme moninaista, mutta jakautunut eri hallinnon alueille, eikä asiantuntemus aina kohtaa. Monia tehtävämuotoja vaivaa pirstaleisuus projektien päättyessä juuri kun työ on saatu hyvään vauhtiin valtakunnallisen koordinoinnin puuttuessa. Tätä puutetta projektimme täyttää osaltaan siten, että se karsii paikallistason päällekkäisyyksiä, yhdistää voimavaroja ja välittää tietoa sinne, minne se kuuluu. Useassa kehittämissä koottiin yksiin kansiin niitä tietoja, joita sekä maahanmuuttajien parissa työskentelevillä että maahanmuuttajilla itsellään tulisi olla. Toiset kehittämistyöt keskittyivät kartoittamaan maahanmuuttajien toiveita, odotuksia ja ehdotuksia viranomaisille. Jälleen kerran kävi ilmi, kuinka kipeästi kaivataan erilaisille

kohderyhmille räätälöityjä matalan kynnyksen kielikursseja. Yllättävän usein nimittäin arvellaan, että keskivertomaahanmuuttaja kykenee hoitamaan asiansa englannilla – vaikka Suomeen muuttaneiden joukossa on myös luku- ja kirjoitustaidottomia ja kouluja käymättömiä henkilöitä. On selvää, että tällaisen ryhmän kielikoulutus alkaa eri tasolta ja tähtää eri päämäärään kuin akateemisen maahanmuuttajan. Samoin erilaisia ohjevihkosia – vaikkapa esimerkiksi neuvolan odottaville äideille suuntaamia – on laadittava mitä useammalla kielellä ja yhdistäen selkokielistä esitystä sekä havainnollisia kuvia. Jokaisella on oikeus informaatioon ja viranomaisen velvollisuutena on varmistaa sen perille meno. Vuoden kestänyt *Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä* -koulutuksemme ottikin hienolla tavalla huomioon erilaiset maahanmuuttajaryhmät.

*Tuija Saarinen, FT, Koulutuksen tieteellinen asiantuntija/Kuopion ryhmä
Itä-Suomen yliopisto, Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate*

Helsingin ryhmän yhteisiä kokemuksia koulutuksesta 2012

Koulutukseen oltiin yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä, ja koettiin, että tavoitteet oli saavutettu. Erityisesti kiitettiin asiantuntijoiden opetusta ja materiaaleja. Tutkimukseen perustuvan tuoreen teorian tiedon saaminen oli monien mielestä parasta koulutuksessa, vaikka toisaalta joidenkin mielestä teoriaa oli jo liikaakin. Osa asioista on varmasti ollutkin monille tuttua: ovathan osallistujat alan asiantuntijoita.

Yhtä mieltä oltiin siitä, että yhteiset keskustelut ja vertaisoppiminen olivat ehdottoman tärkeitä ja antoisia. Keskustelua kaivattiin vielä lisääkin, esimerkiksi seminaareihin, joissa olisi tilaisuus tutustua muiden paikkakuntien osallistujiin. Mielipiteet menivät taas hiukan ristiin, koska joidenkin osallistujien mielestä ryhmässä ei muuta tehtykään kuin keskusteltiin.

Ryhmän tuki ja sieltä nouseva moniammatillinen asiantuntemus sekä käytännön tieto ja osaaminen katsottiin ehdottoman tärkeäksi, ja näitä kannattaakin jatkossa hyödyntää vielä enemmän. Koulutuksen käytännön järjestelyt saivat myös kiitosta, kuten esimerkiksi Moodle-alusta, josta kaikki materiaalit ja informaatio olivat helposti saatavilla. Verkkopedagogiikkaa kannattaa kuitenkin jatkossa kehittää. Moodlea voisi hyödyntää enemmänkin.

Vaikka tehtäviä oli paljon, koettiin niiden tekeminen enimmäkseen hyödylliseksi. Joidenkin mielestä kehittämishankkeen tekeminen oli koko koulutuksen paras anti. Oman työn kartoittaminen ja tavoitteiden asettaminen antoi varsin monille osallistujille pontta myös jatko-opintoihin.

Tehtäviin kaivattiin vaihtelua kirjallisten esseiden rinnalle, kirjoittaminen kun ei kaikille ole omin työskentelytapa. Heks-prosessia ja portfolioita kohtaan tunnettiin vastarintaa, mutta kyllä molemmat tehdyksi tulivat, vaikka sitten viiveellä.

Omia oppimisoivalluksia syntyi koulutuksen mittaan paljonkin. Joku totesi huomanneensa työtavoissaan korjaamisen varaa, kun taas toinen huomasi vuorovaikutustaitojensa kehittyneen. Monille oli asiakastapauksen työstäminen merkinnyt isoa oppimisprosessia. Myös jo tuttujen asioiden tarkastelu uusista näkökulmista oli tärkeää ja synnytti oivalluksia. Oman ammatillisen kehityksen koettiin edenneen.

Tärkeitä tuloksia ovat myös asiakkaan lähtökohtien suuren vaikutuksen konkretisoituminen ja oppimisprosessien erilaisuuden ymmärtäminen. Kaiken kaikkiaan todettiin ammattitaidon lisääntyneen, mikä näkyy esim. varmuutena kohdata vaikeita asiakastilanteita. Selvästi konkretian tasolla näkyvää oppimista tapahtui maahanmuuttajataustaisen osallistujan kohdalla, joka totesi oppineensa lukemaan suomenkielisiä kirjoja.

Työpaikalla saatu tuki vaihteli ryhmässä aika paljon. Joillakin oli ohjausta koko ajan saatavilla, toisilla vähemmän. Yhden osallistujan kehittämishanke kariutui osittain, koska lähiesimiestä ylempi taho eväsi työajan käytön tähän koulutukseen. Tällainen on erittäin valitettavaa, koska työnantaja on allekirjoittanut

---

sopimuksen koulutukseen osallistumisesta. Enimmäkseen työpaikkaohjaus ja yhteistyö kehittämishankkeen parissa onnistui kuitenkin hyvin.

Tällaisen koulutuksen tarpeellisuudesta ja hyödystä oltiin yksimielisiä. Maahanmuuttotyön alalla ei ole spesifiä pohjakoulutusta, mikä tekee täydennyskoulutuksen erityisen tarpeelliseksi. Jatkokurssia kaivattiinkin jo ja seuraavaa Kulttista oltiin valmiita suosittelemaan työtovereille.

Johanna Heimonen

Helsingin ryhmän koordinaattori

Lukutaito – avain yhteiskuntaan: Lukutaidon opetuksen kehittäminen Oulun Heikinharjun vastaanottokeskuksessa

Trauman merkitys asiakkaille

Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen asiakkaiden elämä on täynnä epävarmuutta ja odottamista. Useimmilla on ennen Suomeen tuloa kokemuksia erilaisesta kaltoin kohtelusta. Luottamus omiin kykyihin ja toisiin ihmisiin voi olla hyvin vähäistä. Traumatisoituneilla asiakkailla erilaiset traumaoireet vaikeuttavat elämää: univaikeudet, yli- ja alivireystilat sekä oppimisvaikeudet ovat hämmentäviä ja pelottaviaakin. Päivärytmin säilyttäminen normaalina parantaa kaikkien hyvinvointia. Syy herätä aamulla tekemään jotakin mielekästä ohjaa ihmistä menemään riittävän ajoissa nukkumaan. Päivittäinen koulunkäynti rytmittää asiakkaan päivää.

Opiskelu tärkeä osa psykososiaalista tukea

Turvapaikanhakijoiden joukossa on sekä korkeasti koulutettuja että luku- ja kirjoitustaidottomia ihmisiä. Jokaiselle vieraan kielen ja kulttuurin kohtaaminen on haaste, mutta luku- ja kirjoitustaidottomalle moninkertainen: miten esimerkiksi selvittää käytännön asioiden hoitamisesta kaupassa ja bussilla matkustamisesta tai oman nimen kirjoittamisesta asiakirjoihin? Luku- ja kirjoitustaito – vähäinenkin – antaa asiakkaalle toivoa paremmasta ja parantaa itsetuntoa. Heikinharjun oman koulun luki-ryhmä on monelle elämän ensimmäinen kokemus koulusta ja opiskelusta. Oma kynä ja pyyhekumi sekä opintomoniste ovat lukiryhmäläiselle hyvin arvokkaita ja tärkeitä. Opettajan innostunut, iloinen ja mukaansa tempaava opettaminen saa asiakkaat täyttämään ison luokan ääriään myöten jokaisena opiskelupäivänä viikossa.

Asiakkaat sanovat koulussa käymisen saavan heidät hetkeksi unohtamaan oman elämän ongelmat. Vaikka yö on ollut vähäuninen, kouluun tullaan kaikesta huolimatta myös paastoaikana. Asiakkaan oppimisen kannalta tarkoituksenmukainen opiskelumateriaali on koko opiskelun perusta. Opettaja ei voi opettaa jos materiaalia ei ole. Heikinharjun opettaja *Kaisa-Liisa Kaikkonen* on nyt kehittänyt sellaisen. Lukipaketti on saatavilla kaikille halukkaille.

Opettajan työn haasteet

Asiakkaiden osallistuminen vastaanottokeskuksen opetukseen on tärkeä osa vastaanottokeskuksen tarjoamaa psykososiaalista tukea. Opettaja on tässä tehtävässään ryhmänsä kanssa pääsääntöisesti yksin. Vastaanottokeskuksen muissa tehtävissä olevat työntekijät tietävät opettajan työstä hyvin vähän. Opettajan on löydettävä palaute työstään pääsääntöisesti opiskelijoilta. Keskuksen kaksi opettajaa tukevat toisiaan mutta tekevät työtään eri ryhmissä. Suuret opiskelijaryhmät ovat opettajalle vaativia, ja voi vain kuvitella, myös raskaita. Jatkuvan ammatillisen kehittymisen mahdollisuus parantaa työssä jaksamista ja viihty-

mistä.

Olen toiminut Kaisa-Liisa Kaikkosen työpaikkaohjaajana *Kulttuuritietoiset toimintatavat maahanmuuttajatyössä* -koulutusohjelmassa. Yhteisten keskustelutuokioiden aikana olemme pohtineet muun muassa opettamisen laaja-alaista merkitystä asiakkaillemme. Työn määrällinen rajaaminen on myös haaste työhönsä vahvasti sitoutuneelle opettajalle. Koulutukseen osallistuminen on mahdollistanut etäisyyden ottamista työhön ja työyhteisöön. Laadukkaan opintomateriaalin tuottaminen on myös merkittävä tulos tästä koulutuksesta.

Koulutuksen näkyvyys organisaatiossa

Koulutukseen osallistumisen tavoitteena oli niin ikään herättää tiiviimpää yhteistyötä eri ammattiryhmien kesken. Valitettavasti tätä tavoitetta ei ole vielä suuren asiakasmäärän vuoksi saavutettu Oulun vastaanottokeskuksessa, mutta valtakunnallisesti kylläkin. Kaikkosen kehittämistyö tulee olemaan eräs lähteistä Euroopan pakolaisrahaston (ERF)SKYOPE-hankkeessa¹, jolla pyritään yhtenäistämään opetusta Suomen vastaanottojärjestelmässä.

Täydennyskoulutuksen tukeminen Oulun vastaanottokeskuksessa

Työ vastaanottojärjestelmässä vaatii jatkuvaa ammattitaidon kehittämistä sekä ylläpitoa muutoksen ollessa pysyvä olotila. Suuret asiakasmäärät sekä haastavat tilanteet kuormittavat koko henkilökuntaa, jonka myös Oulun vastaanottokeskuksen johtajat ymmärtävät. Näiden seikkojen takia johto on hyvin koulutusmyönteinen.

Laadukkaan monikulttuurisen täsmäkoulutuksen tarjoajia on valtakunnallisesti vähän ja siksi juuri Kaikkosen käymä täydennyskoulutus ”Kulttuuritietoiset työkäytänteet maahanmuuttajatyössä” on ollut merkittävä sekä hänelle itselleen, organisaatiolle sekä asiakkaillemme.

Kaisa Kantola

Työpaikkaohjaaja

Oulun Heikinharjun vastaanottokeskus

---

¹ SKYOPE = Suomen kielen opetuksen yhtenäistäminen vastaanottokeskuksissa (Lammin vastaanottokeskuksen koordinoima hanke)

Kehittämiprojekti Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiölle

Turussa toisen kerran järjestettyyn Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -täydennyskoulutukseen 2011–2012 on osallistunut Päivi Aaltonen ja Petra Mallwitz-Sainio Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiöstä. Koulutukseen liittyvässä kehittämiprojektissaan he tutkivat miten eri kieliryhmistä tulevat ymmärtävät mielenterveyteen ja kuntoutukseen kytkeytyviä käsitteitä. Täydennyskoulutuksen kehittämiprojektissa yhdistyivät säätiön kahden toiminnassa olevan hankkeen intressit. Säätiössä kehitetään kuntoutuspalveluita perheille, joissa vanhemmalla on mielenterveyden pulmia (MIETE-hanke) ja myös ProFamily -toimintaa maahanmuuttajataustaisille perheille (Monikulttuurisen perhekuntoutuksen kehittämishanke).

Päivin ja Petran täydennyskoulutuksen kehittämiprojektista on saatu tietoa, jonka pohjalta säätiössä on hyvä edelleen kehittää muun muassa kuntoutustyöhön laadittavan infopakettin sisältöä, kuntoutuskäytännön suunnittelua ja sisäistä koulutusta henkilöstön monikulttuurisuusosaamisen lisäämiseksi. Säätiöstä on jo ensimmäiseen vastaavaan täydennyskoulutukseen (2010–2011) osallistunut työntekijä, joka tuolloin tuotti kulttuuritietoisuudesta osaamisen kartoituslomakkeen koulutusprosessin luomiseksi säätiön henkilöstölle. Kartoituksen tulokset on saatu ja sen pohjalta Monikulttuurisen perhekuntoutuksen kehittämishankkeessa käynnistetään henkilöstön koulutus vuonna 2013.

Työpaikkaohjaajan näkökulmasta tarkasteltuna on ollut kiinnostavaa seurata, miten käytännöstä nousevat tarpeet kytkeytyvät täydennyskoulutukseen ja toisinpäin, miten koulutuksen anti siirtyy käytäntöön. Erityisen ilahduttavaa on ollut havaita, että koulutus tarjoaa aitoja mahdollisuuksia tutkia ja kehittää monikulttuurista osaamista työpaikalla. Täydennyskoulutuksen toteutuksessa on ollut merkille pantavaa koulutukseen osallistuvien, kouluttajien ja työpaikkaohjaajien yhteiset tapaamispäivät, jotka ovat osaltaan auttaneet sitoutumaan työpaikkaohjaajan rooliin ja avartaneet käsitystä koulutuksen sisällöistä. Omasta näkökulmastani kiinnostavinta ovat olleet yhteiset keskustelut kehittämiprojektista Päivin ja Petran kanssa. Kävimme keskusteluja koko prosessin aikana ja sen jälkeen. Henkilökohtaisesti olen saanut juuri edellä mainituissa keskusteluissa paljon uutta tietoa maahanmuuttajuudesta, monikulttuurisuudesta ja kulttuuritietoisuudesta kuntoutustyössä.

Kun Turussa käynnistyy kolmas Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -täydennyskoulutus, näkisin mielelläni jonkun työntekijän osallisenä myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiöstä. Hyvin käynnistynyt kulttuuritietoisien osaamisen vahvistaminen ja kehittämistyö saivat näin luontevaa jatkumoa säätiössämme.

Niina Remsu

Suunnittelija, KM

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä – täydennyskoulutus työpaikkaohjauksen näkökulmasta

Turun vastaanottokeskuksen Pansion ryhmäkodin näkökulmasta koulutuksen aikana marraskuusta 2011 syksyyn 2012 on tapahtunut paljon. Vaikka vastaanottotyö on usein jatkuvaa muutosta, itse perustyö pysyy samana ja sitä pyritään kehittämään. Ryhmäkodissa on aktiivinen ja avoin työyhteisö, joka on tehnyt töitä yhdessä pitkään ja jossa asioiden puheeksi ottaminen on luontevaa.

Pitkään työssä olleena Tii tuntee toimintaympäristön ja näkee läheltä, mikä merkitys ohjaajalla on ryhmäkodin asukkaille ja etenkin omaohjattavalle. Siinä mielessä hänen aiheensa ”Omaohjaajan ja nuoren välisten keskustelujen kehittäminen Pansion ryhmäkodissa” tukee koko henkilökunnan osaamista.

Työpaikkaohjaajan näkökulmasta kehittämishanke on toteutunut yhtenä osana työyhteisön arkipäiväistä keskustelua. Ryhmäkodissa on pyrkimys avoimeen keskusteluun, mutta silti ohjaajilla on paljon ”hiljaista” tietoa, joka joskus jää hyödyntämättä. Ohjaajien haastatteluista on napattu hyviä oivalluksia yhteiseen käyttöön.

Keskusteluissa on usein tullut esiin, kuinka asukkaiden haastatteluissa puhutaan meille itsestänselvyyksistä huomaamatta, että ne saattavat olla haastatteltavan kokemusmaailmassa täysin vieraita asioita. Haastattelujen ei pitäisi olla info-tyyppistä tiedottamista vaan perustua keskusteluun, jossa voidaan puhua kaikista mieltä painavista asioista. Siinä mielessä ”Kasvatus- ja itsenäistymissuunnitelman lisäsivut” apukysymyksineen on hyvä työväline, joka rohkaisee ottamaan keskusteluun myös vaikeita asioita.

*Veli-Pekka Luukinen
Vastaava ohjaaja
SPR Pansion ryhmäkoti*

Monikulttuurisuuden lisääminen kättilökoulutuksen opetus-suunnitelmaan: – yhden opintojakson kehittäminen

Pirjo Koski

Kehittämisprojektini on osa laajempaa Metropolia -ammattikorkeakoulun kättilökoulutuksen opetussuunnitelman kehittämisprojektia 2012–2013. Laajemman projektin tavoitteena on lisätä kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta kättilöiden opetussuunnitelmaan. Kehitän yhden kättilökoulutusohjelman opintojaksoa integroimalla siihen monikulttuurista osaamista lisääviä sisältöjä ja tehtäviä. Yksittäisen opintojakson kehittäminen edellyttää muiden ammattiaineiden kehittämisen huomioimista. Tästä syystä kuvaan loppuraportissani kättilökoulutuksen opintojaksojen kehittämisen tämänhetkisen (syksy 2012) tilanteen. Kuvaan raportissani ”*Syntymän jälkeisen kättilötyö*” opintojakson tavoitteet, sisällöt, menetelmät ja arviointiperusteet.

Opintojakson tavoitteena on, että opintojen jälkeen kättilöopiskelijat tietävät, että synnytyksen jälkeiset käytänteet voivat olla erilaisia eri kulttuureissa. Opintojakso jakautuu kahdenkaan sisältöalueeseen: johdanto, synnytyksen jälkeiset käytänteet eri kulttuureissa, lapsen hoito, täysimetys, synnytyksen jälkeinen masennus, sosiaalinen tuki synnytyksen jälkeen, synnytyksen jälkeinen kotihoidon ohjaus ja maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjaus. Sisällöt on luotu näyttöön perustuvasti. Laadin kunkin teeman jälkeen aiheeseen liittyviä kysymyksiä keskustelun mahdollistamiseksi.

Ehdotukseni on, että *Syntymän jälkeinen kättilötyö* -opintojaksoon liittyvän harjoittelu aikana toteutetaan maahanmuuttaja-asiakkaiden haastatteluja. Opiskelijat voivat kommentoida harjoitteluun liittyvän Moodle-sivuston välityksellä toistensa toteuttamia haastatteluja. Näin myös vertaisoppiminen mahdollistuu. Haastatteluteemoina ovat: synnytyksen jälkeiset rituaalit, imetysasenteet, keho kuva tai masennus ja kotona selviytyminen synnytyksen jälkeen.

Esittelin keväällä 2012 opetussuunnitelman kehittämisen kokonaisuutta kättilöopettajien kokouksissa. Kokouksissa sovittiin, että kukin ammattiaineen opettaja kehittää itse opettamansa ammattiaineen opetustaan niin, että opetuksessa näkyy selkeästi miten monikulttuurisuutta nivotaan opetukseen. Samalla sovittiin, että aiheeseen liittyvä yhteisen keskustelun avulla lisätään opettajien monikulttuurista osaamista ja ymmärrystä. Kehittämistyön vauhdittamiseksi muotoilin tavoite-ehdotukset kaikkiin kehitteillä oleviin opintojaksoihin. Toivon niiden auttavan opetussuunnitelman kokonaisuuden hahmottamista ja tätä kautta yksittäisen opintojakson kehittämistä.

Toivon myös tämän raportin kannustavan opettajia sitoutumaan opettamansa opintojakson kehittämistyöhön. Opettajien sitoutuminen kehittämistyöhön edesauttaa opetussuunnitelmaprojektin kokonaistavoitteiden saavuttamista. Sitoutumista auttaa se, että hoitotyön lehtorit mieltävät kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden riittävän tärkeäksi osaksi opetusta. Tarvittaessa opettajien monikulttuurista osaamista voitaisiin lisätä monikulttuurisuuteen liittyvän täydennyskoulutuksen keinoin. Tärkeää olisi myös johdon entistä parempi sitoutuminen kehittämistyöhön, mikä sitouttaisi myös hoitotyön lehtorit entistä paremmin.

Kaksisuuntainen kotoutuminen

Alemach G. Michael

Silkinportti kuuluu vantaalaisille maahanmuuttajille erityispalvelua tarjoavan Vantaan maahanmuuttajien yhteispalvelutoimiston alaisuuteen. Vuoden 2013 alusta Silkinportti siirtyy aikuissosiaalityöhön, johon kuuluvat myös kantaväestöasiakkaat. Se tarkoittaa siitä, että suomalaisten asiakkaiden saanti ryhmiin helpottuu jonkin verran. Tämän uudistuksen myötä toivotaan yhteistyön sujuvan paremmin eri toimijoiden kesken.

Visiona on, että Silkinportin toimintakeskuksesta kehittyy suomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaamispaikka, joka tarjoaa ohjauks- ja neuvontapalveluita sekä erimuotoista ryhmätoimintaa. Ihanteena on kaupunkilaisia kokoava ja yhdistävä tila, joka toimii matalan kynnyksen palveluna myös silloin, kun yksilö ei eri syistä johtuen tavoita muuta palvelujärjestelmää. Hankkeen tärkeänä tavoitteena on kantaväestön osallistaminen olemassa oleviin sekä tulevaisuudessa tuleviin uusiin ryhmiin, että kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien kesken luonnollisesti tapahtuisi kulttuurien välinen myönteinen ja tasavertainen vuorovaikutus.

Tiedetään, että kotoutuminen on pitkäkestoinen ja jatkuva prosessi, joka vaati koko ajan seuraamista ja parannuskeinojen etsimistä. Kehittämishankkeen suunnittelun tärkeä osa on lisätä selvittämiskeinoja, miten työ ja sen tuloksia seurataan ja arvioidaan. Kaksisuuntaisuuden tärkeydestä on varmistettu jatkuvasti asiakkailta tulevista pyynnöistä kantaväestön ystävyyssuhteiden solmimisesta. Ratkaisuna on järjestää toiminnat uudistetun kotoutumislain perusteella laaditun kunnan strategian mukaisesti ja parantaa palvelut maahanmuuttajille ja kantaväestölle sopiviksi. Hankkeeni toteuttaa näitä Vantaan kaupungin strategiaan merkittyjä kahdensuuntaisen kotoutumisen tavoitteita tuoden siihen käytänteitä, joita tullaan käyttämään myös jatkossa.

Tämän hankkeen toteutumisen varmistamista varten on käyty läpi kokeiluvaihe, jossa oli järjestetty neljän kerran luentosarja, jonka aiheena oli "Kirjallisuus". Näihin luentoihin osallistuneilta suomalaisilta ja maahanmuuttajilta saaduista palautteista on saatu myös vahvoja vinkkejä kaksisuuntaisuuden harjoittelun jatkumiselle. On huolehdittava siitä, että maahanmuuttajilta saata- va palaute myös huomioidaan eri hallinnon alojen tarkistaessa omaa osuuttaan suunnitelmien ja toimenpiteiden toteuttamisesta niin, että toimintaa voidaan kehittää paremmin vastaamaan maahanmuuttajien tarpeita.

Kaksisuuntaisen kotoutumisen kokeiluvaiheen toteutumisen jälkeen on tullut vahvistus siitä, että toimintaa on jatkettava toimintakeskuksessa ja siihen olen aloittanut rakentaa tiivistä yhteistyötä monien tahojen kanssa sekä kehittänyt keskuksen internet-sivuja. Yhteistyön ja viestinnän kehittäminen onkin projektin tavoitteiden saavuttamiseksi tärkeä osa.

Ryhmätoiminnan, ohjauksen ja neuvonnan seuranta ja arviointi ovat myös olennainen osa kehittämistyötä. Säännöllisellä seurannalla ja arvioinnilla täsmennetään tehtyjä suunnitelmia, raportoidaan tuloksia, ennakoitaan riskejä ja

havaitaan muutostarpeita. Hankkeessani olen kehittänyt tätä varten lomakkeita. Keskukselle on hyvä perustaa myös oma kehittämistyöryhmä.

Hanke ja koko koulutus ovat vahvistaneet jo olemassa olevia tietojani ja taitojani sekä sain myös ryhmäohjaukseen parannuskeinoja. Kehittämistä on ollut paljon, mutta jo nyt olen parantanut ajan rajaamista, itsestäni huolehtimista sekä ohjaamisen valmistelusta ja asioiden kertomisesta selkeästi ryhmäläisille. Ennen koulutustakin minullahan oli ja on hyvät asenteet muita kohtaan sekä osaamista, mutta koulutuksessa olen oppinut lisää monikulttuurisuusteoriasta. Olen oppinut myös lukemaan suomalaisia kirjoja ja niistä sain paljon tärkeitä tietoja elämälle ja työnteolle. Myös ohjaajiltani ja ryhmäläisiltäni saamastani tuesta, ehdotuksista sekä hyvistä palautteista olen kiitollinen ja sain itseluottamusta. Minun ei ole enää vaikea sanoa: "Minä tiedän ja osaan tuota ja tätä." Tulen varmasti myös jatkossa kehittämään monissa asioissa, mikä hyödyttää työpaikkaani sekä laajemmin myös toimialaani.

Espoon kaupunki monikulttuurisena työnantajana

Karine Sabine Ketolainen

Kehittämishankkeessani olen uudistanut ja päivittänyt henkilöstöpalveluiden ”maahanmuuttajan palvelukseen ottaminen” oppaan. Edellinen opas oli vuodelta 2008 ja sen todettiin olevan puutteellinen tämän päivän tarpeisiin. Espoon strategisena tavoitteena on nostaa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuutta kaupungin henkilöstöstä vastaamaan maahanmuuttajien väestöosuutta Espoossa. Tämä opas tukee omalta osaltaan strategisen tavoitteen toteutumista.

Oppaan kehittämisen lähtökohtana oli esimiehen lisääntynyt tarve saada tietoa toisesta kulttuurista ja eri kielialueilta tulevien työntekijöiden rekrytointiin ja palvelussuhteeseen liittyvistä erityiskysymyksistä. Opas sisältää käytännöllisiä ohjeita esimiehille rekrytointiprosessin sekä palvelusuhdeprosessin aikana. Oppaassa käydään läpi, mitä esimiehen tulee ottaa huomioon ennen maahanmuuttajan palvelukseen ottamista, kuten esimerkiksi henkilön luvat ja rekisteröinnit. Sen lisäksi on koottu tietoa palvelusuhdeasioista, yhdenvertaisesta kohtelusta, perehdyttämisestä ja eri uskontojen mukanaan tuomista erityiskysymyksistä.

Huomasin opasta kehittäessäni, että myös rekrytointipalveluiden yleiset haastatteluohjeet ovat päivittämisen tarpeessa. Esimiehen rekrytointin tueksi olen koonnut kielitasokuvaustaulukon. Sen lisäksi maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden kielitaidonarviointiin kehitin työkalun Seuren kanssa yhteistyössä. Seure Henkilöstöpalvelut Oy on Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien yhteisesti omistama henkilöstöpalveluyhtiö. Tämä kehitystyö on vielä tässä vaiheessa kesken, ja se on tarkoitettu erityisesti vanhuspalveluille.

Kyseinen tulosityksikkö on Espoon kaupungin suurin maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden työllistäjä. Kehittämistyöni kannalta oli erittäin antoisaa kerätä taustatietoa haastatteleamalla esimiehiä ja maahanmuuttajatyöntekijöitä. Uskon vahvasti, että työyhteisöni sekä oma osaamiseni on kehittynyt ja lisääntynyt koulutuksen aikana. Toivottavasti kehittämishankkeeni madaltaa näkyvätöntä kynnystä rekrytoida maahanmuuttajia ja palvelee esimiehiä monikulttuurisuuden edistämiseksi. Monikulttuurisuuden tulee olla luonnollinen osa Espoon kaupungin toimintakulttuuria.

Tämä hankkeen lopputulos kokonaisuudessaan on:

- ”Espoon kaupunki, monikulttuurisena työnantajana” opas
- uudistuneet haastatteluohjeet
- kielitasokuvaustaulukko
- kielitaidon arviointi-työkalun luonnos.

Kinaporin vanhustenkeskuksen kotouttamiskurssi ikääntyneille maahanmuuttajille

Sari Koho

Kehittämistyöni tavoitteena on tuoda näkyväksi Helsingin kaupungin sosiaaliviraston vanhuspalveluiden yksikössä Kinaporin palvelukeskuksessa toimivaa ikääntyneiden maahanmuuttajien kotouttamiskurssia. Kurssia on pidetty vuodesta 2006 alkaen. Kurssi alkoi hankkeesta Sovintoon elämän kanssa. Hanke oli projekti ja tarve nähtiin niin merkittävänä, että se jäi Helsingin kaupungin omaksi toiminnaksi. Tietoisuus sen olemassaolosta, sisällöstä, tavoitteista ja merkityksestä asiakkaillemme, työyhteisölle, verkostoille ja muille yhteistyötaidoille, ei ole selkeästi avautunut.

Haluaisin tuoda näkyväksi teorian kautta osallisuuden, vertaistuen ja ryhmätoiminnan teoriatietoa. Power Pointin- esityksen avulla havainnollistan muun muassa valokuvia käyttäen kurssimme sisältöä, asiakkaiden motivaatiota ja sitoutumista sekä sen kuinka monipuolisia menetelmiä käytämme että sen ilon, jota oppiminen, vertaistuki ja yhteisöllisyys parhaimmillaan ovat. Tarkoituksena on integroida ikääntyneitä maahanmuuttajia palvelukeskuksen palveluiden pariin, estää heitä syrjäytymästä, edistää sosiaalisuutta, osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, sekä näin edistää ja ylläpitää heidän itsenäistä arjessa selviytymistä ja omatoimisuutta. Esitystä on mahdollista hyödyntää koulutustilaisuuksissa, uusia asiakkaita motivoidessa kurssille, messuilla ja muissa mahdollisissa tilaisuuksissa.

Tarkoitukseni on kertoa hyvistä kokemuksista ja käytännön arjesta työsämme, mitkä tekijät niitä ehkäisevät ja edistävät. Merkittäviä tekijöitä työssämme ovat kohtaaminen; osallisuus / motivointi; ohjaaminen, hyvät käytännöt ja kokemukset; sekä kehittäminen, tiedottaminen ja yhteistyö.

Kotouttamisryhmässämme olevat asiakkaat ovat pääsääntöisesti luku- ja kirjoitustaidottomia ikääntyneitä (+55) maahanmuuttajia. Keski-ikä on tällä hetkellä 73 vuotta. Kurssi on tarkoitettu lähtökohtaisesti alle kolme vuotta suomessa olleille, mutta meillä on asiakkaita, jotka ovat olleet jo pidempään Suomessa. Tarve ja asiakkaan sitoutuminen ratkaisee, koska monetkaan heistä eivät käytä suomen kieltä kuin pakottavissa tilanteissa kurssimme ulkopuolella ja opetus tapahtuu vain kerran viikossa. Ikäihmisillä oppiminen on hitaampaa ja heillä voi olla muun muassa terveyteen liittyviä oppimista hidastavia tekijöitä, kuten trauma, huono näkö tai aivotoiminnan häiriöitä. Nämä tekijät voivat vaikuttaa myös luku- ja kirjoitustaitoon.

Ikääntyneiden maahanmuuttajien opettaminen ja motivointi eivät suju kuten nuorten ja työikäisten. Heillä tarve kuulua omaan yhteisöön on suuri ja vastavasti kontakteja kantaväestöön on huomattavasti vähemmän kuin nuoremmilla. Heillä on myös vahva suhde uskontoon, omaan kulttuuriinsa ja identiteettiin, maailmankuvaan ja tapoihin, jotka tuovat heille elämän sisältöä ja pysyvyyttä uudessa maassa, johon heillä ei välttämättä ole mitään siteitä, vaan paljon rajoitettavia tekijöitä. Meidän tehtävämme on tulkita ja ymmärtää tätä kokonaisuutta

– tukea, kuunnella ja olla läsnä sekä auttaa – jotta heidän elämä olisi tarkoituksenmukaista.

Olemme kuitenkin ohjaajina ja opettajina ymmärtäneet kurssin merkityksen, joka on heille suuri askel kohti laajempaa ympäristöä, kulttuuria ja elinpiiriä. Tämä näkyy rohkeutena liikkua ja toimia itsenäisesti, ottaa kontaktia muihin, pikku hiljaa integroitua palveluiden piiriin sekä kykynä vaikuttaa omiin asioihin.

Toivon hankkeella olevan merkitystä työyhteisössäni ja tulevassa Sote-uudistuksen jälkeisessä virastossa. Palvelukeskus on profiloitunut maahanmuuttajatyöhön ja on myös taide- ja kulttuuripainotteinen osaamiskeskus, jossa näen työlläni olevan merkitystä. Oma osaamistani työn tekeminen on avartanut, koska pysähtyminen miettimään asioita on ollut kehittävää. Se on lisännyt entisestään asiakkaiden arvostamista ja heidän menneisyytenä, kokemustensa ja kulttuurinsa vaikutuksia nykyisyyteen sekä tulevaisuuteen. Koulutuksen aikana käydyt seminaarit, luennot ja ennen kaikkea alalla toimivien kanssa käydyt yhteiset keskustelut ovat antaneet paljon. On hyödyllistä, että tietoa jaetaan, koska sillä on suuri merkitys oman työn, ajattelun ja tunteiden sekä asenteiden kannalta.

SPR:n järjestökurssin opetusmateriaali selkokielellä

Doinita Negruti

Vuonna 2012 maaliskuussa Punainen Risti toteutti yhteistyössä Vantaan opiston kanssa pilottikoulutuksen. Pilottihankkeen tavoitteena oli vapaaehtoistoiminnan kautta vahvistaa ja lisätä maahanmuuttajien sosiaalista verkostoa ja kontakteja kantaväestön kanssa. Hanke alkoi järjestämällä Punaisen Ristin järjestökurssi Vantaan opistossa opiskeleville maahanmuuttajille. Kurssille osallistui 22 osallistujaa. Maahanmuuttajat saivat tietoa Punaisen Ristin vapaaehtoistoiminnasta, periaatteista ja organisaation rakenteista sekä toiminta muodoista. Osallistujien kokemukset kurssista olivat positiiviset ja he olivat innoissaan vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista.

Kehittämishankkeenä tarkoituksena oli kehittää maahanmuuttajille suunnattua järjestökurssin opetusmateriaalia helpommin ymmärrettäväksi. Opetusmateriaali on tarkoitettu tueksi sekä kurssin osallistujille, että kurssin vapaaehtoisille kouluttajille kurssin opetusmenetelmien suunnitteluun.

Tämän kehittämishankkeen tuotoksena syntyi järjestöperuskurssin selkokielineen opetusmateriaali. Opetusmateriaali sisältö on jaettu kolmeen osaan. Uudessa opetusmateriaalissa on värikuvia ja se on kirjoitettu selkokielen kirjoitusohjeita huomioiden.

Islamisteja ja tiikerin viiksiä – pohdintaa alaikäisen yksin tulleen turvapaikanhakijan puhuttelusta ja turvapaikkaprosessista

Kristiina Rissanen

Kehittämistyössäni tarkastelen alaikäisen, kansainvälistä suojelua ilman huoltajaan hakevan lapsen turvapaikkatutkintaa ja -puhuttelua. Maahanmuuttoviraston käyttämä lasten puhutteluohjeistus on vuodelta 2001. Sen jälkeen on tapahtunut useita muutoksia ja ilmaantunut uusia haasteita. Turvapaikkatutkintaa tekevät viranomaiset, Rajavartiolaitos, poliisi ja Maahanmuuttovirasto, ovat ottaneet käyttöön kielianalyysit ja oikeuslääketieteelliset iän määrittämiset hakijoiden henkilöllisyyden ja lähtöalueen selvittämisessä.

Maahanmuuttoviraston organisaatiota on muutettu siten, että uusien hakemusten seulonta on keskitetty Helsinkiin perustettuun sihteeritiimiin maaliskuusta 2012 lähtien. Alaikäisten hakijoiden puhuttelijajoukkoa laajennettiin 1.10.2012 lähtien ja lasten puhutteluja tehdään Helsingin lisäksi Lappeenrannassa, Oulussa ja Turussa sijaitsevilla Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön aluetoimipisteissä.

Kokonaan uusi ilmiö siirtolais- ja turvapaikka-asioissa on ihmiskauppa. Suomeen on perustettu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja ihmiskauppa ja kiskonnan tapainen työsyryntä on kriminalisoitu. Viranomaisten, vastaanottojärjestelmän ja hakijoita avustavien tahojen on myös alaikäisten, ilman huoltajiaan Suomeen tulleiden lasten turvapaikkatutkinnassa pyrittävä selvittämään, onko hakijoiden joukossa ihmiskaupan uhriksi joutuneita.

Kehittämistyössäni käytän aineistona Ulkomaalaisvirastossa (nyk. Maahanmuuttovirasto) vuonna 2001 laadittua kirjallista alaikäisten turvapaikanhakijoiden puhutteluohjeistusta, alle 15-vuotiaille ja yli 15-vuotiaille lapsille muotoiltuja puhuttelupöytäkirjapohjia sekä ulkomaalaislakia ja kansainvälisiä sopimuksia.

Reflektoin työssäni omia kokemuksiani alaikäisten yksin tulleiden lasten turvapaikkatutkinnasta ja -puhutteluista. Pohdin myös, millainen koko turvapaikkaprosessi lapsihakijalle olisi parhaassa mahdollisessa maailmassa.

Palautetta kunnan palveluista – maahanmuuttajien ryhmähaastattelut Kontiolahdessa

Hanna Pieviläinen

Toteutin osana Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -koulutusta kehittämishankkeen *Palautetta kunnan palveluista – maahanmuuttajien ryhmähaastattelut Kontiolahdessa*. Hankkeen tavoitteena oli kokeilla kunnan palveluja koskevan palautteen keräämistä maahanmuuttajakuntalaisilta.

Kehittämishankkeen tein osana omaa projektikehittäjän työtä, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen *oSallisuushanke Sallissa* (2011–2014). Salli-hankkeen tavoitteena on muun muassa kehittää tapoja kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Yhteistyökumppanina oli Kontiolahden kunta, jossa haluttiin selvittää maahanmuuttajien omia kokemuksia palvelujen toimivuudesta. Toteutetusta kehittämishankkeesta oli siten hyötyä sekä hankkeelle että Kontiolahden kunnalle.

Maahanmuuttajien kokemuksia palvelujärjestelmän toimivuudesta selvitettiin kolmen ryhmähaastattelun avulla, jotka toteutettiin huhtikuussa 2012. Haastateltavia oli yhteensä kymmenen ja he kaikki olivat lähtöisin samasta maasta. Haastatteluja valmisteltiin yhdessä Kontiolahden sosiaalitoimiston henkilöstön kanssa kevättalven 2012 aikana siten, että vastuu haastattelukysymysten valmistelusta, haastattelujen toteuttamisesta ja tulosten raportoinnista oli minulla. Sosiaalitoimisto puolestaan antoi palautetta haastattelukysymyksiin, järjesti haastattelutilat, kutsui haastateltavat paikalla sekä kustansi haastatteluihin puhelintulkkauksen. Ennen haastatteluja haastateltaville järjestettiin infotilaisuus, jossa kerrottiin tulevista haastatteluista ja niiden käytännön järjestelyistä. Haastattelut onnistuivat hyvin. Saadusta aineistosta koottiin raportti, jota esittelin Kontiolahden kunnan kotouttamisasioiden seurantatyöryhmälle kesäkuussa 2012.

Toteutettu kehittämishanke lisäsi sekä omaa että *oSallisuushanke Sallin* osaamista siitä, miten maahanmuuttajien kokemuksia palvelujen toimivuudesta voidaan kerätä ja mitä asioita palautteen keräämisen suunnittelussa ja toteuttamisessa on hyvä huomioida. Tämän kehittämishankkeen kokemuksen mukaan ryhmähaastattelu puhelintulkkauksella on toimiva menetelmä kerätä maahanmuuttajien palvelukokemuksia. Saatuja kokemuksia tullaan hyödyntämään *oSallisuushanke Sallin* myöhemmässä kehittämistyössä.

Maahanmuuttajille suunnattu, hoiva-alalle ohjaava koulutus Jyväskylän Aikuisopistossa

Hannele Huusko

Jyväskylän Aikuisopistossa on aikuisopiskelijalle laaja-alainen näyttötutkintotarjonta. Eri alojen tutkintoja voi suorittaa perus- ammatti- ja erikoisammattitutkintoina.

Aikuisopisto järjestää myös maahanmuuttajille suunnattua, näyttötutkintoihin ohjaavaa koulutusta. Näyttötutkintoihin valmistavat koulutukset tarjoavat maahanmuuttajille ammatillisen osaamisen kehittämisen väylän. Niiden avulla turvataan työelämän edellyttämien ammattitaitovaatimuksien saavuttaminen ja helpotetaan maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sijoittumista työmarkkinoille. Ohjaava koulutus on tarkoitettu ammatillisia opintoja suunnitteleville, jotka haluavat vahvistaa suomen kielen osaamista ja ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia opiskelemalla esimerkiksi englantia, tietotekniikka ja matematiikkaa.

Maahanmuuttajia kiinnostaa hakeutuminen myös sosiaali- ja terveysalan perustutkinto- opintoihin (lähihoitaja-tutkinto). Koulutukseen valittujen maahanmuuttajien määrä jää kuitenkin suhteessa hakijamäärään hyvin vähäiseksi. Valinta- ja soveltuvuuskokeissa he eivät menesty riittävän hyvin muun muassa erilaisen kulttuuritaustan, puutteellisen kielitaidon ja vähäisen kokemuksen vuoksi.

Syksyllä 2011 valitsin kehittämistehtäväkseni maahanmuuttajille suunnatun, lähihoitajakoulutukseen ohjaavan koulutuksen suunnitelman laatimisen. Kyseistä koulutusta ei oppilaitoksessamme ole aiemmin toteutettu, joten työ alkoi toteutussuunnitelman laatimisella. Keväällä 2012 paikallinen työ- ja elinkeinokeskus pyysi tarjousta kyseisen koulutuksen järjestämisestä, joten toteutussuunnitelma laadittiin vastauksena tähän tarjoukseen. Näin koulutuksen ostaja osaltaan määritteli toteutuksen reunaehdot, kuten käytettävissä olevan ajan, yleiset tavoitteet ja osan opetussisällöistä.

Kehittämistyön tuloksena syntyi Jyväskylän Aikuisopistolle maahanmuuttajille suunnattu, hoiva-alalle ohjaavan koulutuksen toteutussuunnitelma. Kehittämistehtävässä on pohdittu lisäksi koulutuksen tavoitteita, opetussisältöjä sekä opetusmenetelmiä.

Syksyllä 2012 aloitti Jyväskylän Aikuisopistolla ensimmäinen maahanmuuttajille suunnattu, hoiva-alalle ohjaava koulutus. Mukana on 12 opiskelijaa ja koulutus kestää helmikuuhun 2013. Kehittämistehtävän lopputulosta testataan siis jo käytännössä ja keväällä 2013 on arvioinnin aika.

Maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelu Kuopion Työ- ja elinkeinotoimistossa

Paula Rapaport

Kuopion työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisia asiakkaita on pitkään palveltu kansainvälisessä yksikössä, vaikka he kielitaitonsa puolesta voisivat jo asioida suomalaisten työnhakijoiden joukossa. Kehittämishankkeen tavoitteena oli saada aikaan selkeä käytäntö maahanmuuttaja-asiakkaiden siirtymiseen maahanmuuttajien erityispalveluista heidän palvelutarpeensa mukaisille palvelulinjoille.

Hankkeen aikana luotiin käytäntö kerran kuukaudessa toistuvissa tapaamisissa maahanmuuttajapalvelujen virkailijan ja palvelulinjojen edustajien kanssa. Tapaamisissa siirtyi paljon tietoa palvelulinjojen asiakkuuskriteereistä ja maahanmuuttajien tilanteista ja tarpeista. Palvelulinjoille siirtyneiden yksittäisten asiakkaiden tilanteissa ei vielä tämän hankkeen kuluessa ollut näkyvissä, miten he hyötyivät siirroista. Kuitenkin oli näkyvillä viitteitä siitä, että työ- ja elinkeinotoimiston virkailijat alkoivat tottua palvelemaan maahanmuuttaja-asiakkaita: muun muassa työvoimakoulutuksiin valittujen joukossa alkoi olla enemmän maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Tähän vaikutti osaltaan myös Pohjois-Savon ELY -keskuksen MOK -hankkeen järjestämä maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelun koulutus te-toimiston henkilökunnalle.

Ulkopuolisen kouluttajan järjestämien tilaisuuksien lisäksi tarvitaan työhallinnon käytäntöihin liittyvää koulutusta muun muassa maahanmuuttajien oikeuksista palveluihin ja työttömyysetuuteen. Tämän kehityshankkeen puitteissa laadittiin myös muistilista maahanmuuttaja-asiakkaita palvelevien työvoimaneuvojien käyttöön. Valtakunnallisen te-toimistojen organisaatiomuutoksen yhteydessä 1.1.2013 alkaen Pohjois-Savon TE-toimiston maahanmuuttaja-asiakkaista ilmeisesti vain kotoutujat kuuluvat erityisten maahanmuuttajapalvelujen piiriin, joten muistilistalle ja kehittämishankkeen aikana saadulle kokemukselle maahanmuuttaja-asiakkaista tulee olemaan käyttöä.

Maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjaus- ja neuvontapalvelun kehittäminen Kontiolahden aikuissosiaalityössä

Marko Mikkonen

Maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjaus- ja neuvontapalvelun kehittämishankkeen kohderyhmänä olivat 26.3.–11.10.2012 Kontiolahden aikuissosiaalityön asiakkuudessa olleet aikuiset somalialaiset maahanmuuttajat. Kehityshankkeen toteutuksessa oli sosiaaliohjaajan lisäksi mukana lisäksi Kontiolahden kunnan maahanmuuttajien perhetyöntekijä Leena Könönen, sekä tulkkina Abdirahman Goole.

Hankkeen aikana kokeiltiin sosiaaliohjaajan työhön kiinteitä, tulkattuja vastaanottoaikoja ja tiedotus- sekä keskusteluiltoja. Tarkoituksena oli lisätä ja parantaa maahanmuuttaja-asiakkaille suunnattuja sosiaalipalveluja ja ennen kaikkea tukea maahanmuuttaja-asiakkaiden kotoutumista. Vastaanottoajan ideana oli asiakkaan mahdollisuus saapua sosiaalitoimistoon erikseen ilmoitettuna ajankohtana ja saada tulkattua sosiaalipalvelua ilman ajanvarausta. Vastaanottoajat toteutuivat suunnitellusti kerran kuukaudessa ajalla 26.3.- 17.9.2012 lukuun ottamatta kesälomakuukautta. Vastaanottoajat olivat yksilöaikoja, joilla tavoitettiin yhteensä 36 asiakasta. Niiden yhteenlaskettu kesto oli reilut 13 tuntia. Keskimääräinen asioimisaika asiakasta kohti oli 22 minuuttia tapaamisten keston vaihdellessa 5 minuutista 55 minuuttiin. Yhteensä vastaanottoaikoja järjestettiin kuusi.

Kehityshankkeessa toteutettiin lisäksi tulkattuja tiedotus- ja keskusteluiltoja ajalla 3.4.- 11.10.2012. Keskusteluiltoja oli yhteensä neljä ja niiden yhteenlaskettu kesto oli noin yhdeksän tuntia. Iltoja sävytti vahvasti keskustelevuus, mikä oli yksi keskeinen tavoite iltojen järjestämisessä. Iltoihin osallistui yhteensä 38 henkeä ja käsitellyt teemoja olivat muun muassa E-resepti, Joensuu-Kontiolahti sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue, syksyn 2012 kunnallisvaalit, vero-asiat, toimeentulotukilaskelma sekä yleisluontoiset kysymykset kotoutumisesta. Asiakkaat toivat myös rohkeasti esiin omia kehittämisideoitaan niin kotoutumiseen kuin vastaanottoaikoihin liittyen.

Sekä vastaanottoajat että tiedotus- ja keskusteluillat osoittautuivat toimiviksi käytännöiksi. Ne tulevat jatkumaan osana Kontiolahden aikuissosiaalityön sosiaaliohjaajan työtä jatkossakin, toivottavasti yhä kehittyen. Työskentelymallin laajentamisen mahdollisuuksia on olemassa erityisesti niiden hallintokuntien ja kunnan palveluiden suuntaan, missä työtä kotouttamisen hyväksi tehdään ja kotouttamistyön kehittämisen tarpeet tunnustetaan.

Kehittämishankkeen käytännön toteutus on vaatinut työaikakysymysten suhteen joustavuutta sekä halukkuutta laajentaa omaa työorientaatiota ja valmiutta astua oman mukavuusalueen ulkopuolelle. Oman työn kehittämistä minulla on kokemusta yli kahdeksan vuoden työkokemuksesta Kontiolahden vastaanottokeskuksessa. Jatkuva muutos on vaatinut vastaanottotyöltä valmiutta toiminnan sopeuttamiseen yhä uudestaan ja uudestaan kulloinkin vallitsevan turvapaikanhakijoiden määrän mukaan. Myös erilaiset maahanmuuttoon

liittyvät uudet ilmiöt ovat haastaneet vastaanottotyön sisällön kehittämiseen. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kanssa tehty työ on antanut hyvän pohjan lähteä kehittämään Kontiolahden kunnassa asuvien maahanmuuttajien sosiaaliohjaus- ja kotouttamistyötä. Kontiolahden sosiaalipalveluissa työskennellessä on ollut helppo esittää kehitysideoita ja saada niihin ammatillista tukea lähiesimieheltä ja kollegoilta. Kontiolahden sosiaalipalveluissa vallitsee aito, oman työn kehittämisen henki ja kyky nähdä kehitys myös pienissä askelissa.

Ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen Lieksan maahanmuuttajien palvelemiseksi

Anja Sarasoja

Lieksaan on tullut pakolaistaustaisia maahanmuuttajia, joiden määrä on kasvanut voimakkaasti huhtikuusta 2009 lukien. Lieksan kaupunki on joutunut sopeutumaan hyvin nopealla aikataululla uuteen palvelutilanteeseen. Keväällä 2012 pakolaisten määrä Lieksassa on noin 240 henkeä, Helsingin väestömäärään suhteutettuna määrä olisi 11 000 henkeä, joille pitäisi kehittää tarvittavat palvelut. Lieksan kaupungilla ei ole aikaisempaa kokemusta suurien ulkomaa-laismäärien tarvitsemista ohjaus- ja neuvontapalveluista, jonka vuoksi niiden kehittäminen on tärkeää.

Maahanmuuttajille on runsaasti tarjolla erilaisia palveluja. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että maahanmuuttaja ei välttämättä löydä tietoa tästä tarjonnasta. Maahanmuuttajia palvelevilla virkailijoilla ei myöskään aina ole ajantasaista tietoa kielikurssitarjonnasta, harjoittelumahdollisuuksista tai ammatillisesta koulutuksesta tai meneillään olevista projekteista. Näiden palvelujen tarjoajilla puolestaan on usein vaikeuksia tavoittaa heille sopivaa kohderyhmää esimerkiksi tiedonkulun sattumanvaraisuuden vuoksi.

Tavoitteenani on työstää Lieksan kaupungille pakolaistaustaisille asiakkaille jaettavan palvelukäsikirja. Kirjaseen tavoitteena on parantaa ohjauksen sisältöä niin, ettei sisällöllisiä katvealueita palveluohjaukseen jäisi. Kehittämishankkeen kautta eri viranomaisten työtehtävät ja sisällöt avautuvat asiakkaille. Lopullisesta prosessoinnista vastaavat asiakkaiden edustajat, eri hallintokuntien työntekijät, julkisyhteisöjen edustajat ja kolmannen sektorin toimijat. Varsinaisen konkreettisen tuotoksen rinnalla toimijat tutustuvat toisiinsa ja muodostaen tiiviin kehittäjäverkoston. Erilaisten edustajien näkemykset tuovat toivottavasti uutta näkemystä ja osaamista kotouttamisprosessiin.

Paremmen tiedonkulun kautta kotouttamisprosessi on asiakaslähtöisempää ja siinä huomioidaan paremmin yksilöllisesti asiakkaiden omat osaamiset ja voimavarat. Todellinen ja konkreettinen tavoite on tuottaa laadukkaampaa kotouttamispalvelua ja sitä kautta asiakkaiden kotoutuminen Suomeen olisi mahdollisimman hyvää ja luontevaa. Ajatuksena on hyödyntää kehittämistyössä jo tarjolla olevaa kotouttamiseen liittyvää materiaalia. Tarvittaessa lomakkeita ja muuta yhteistyössä tarvittavaa materiaalia työstetään yhteistyönä toimijoiden kanssa. Kehittämissuunnitelmaa kirjataan ja täydennetään prosessin etenemisen myötä työkokouksissa nousseiden teemojen mukaisesti.

Maahanmuuttajanaisten aktivoiminen Toimentuvan toimintaan

Paula Harju

Kehittämishankkeen tavoite oli aktivoida Joensuussa asuvia maahanmuuttajanaisia osallistumaan Joensuun evankelisluterilaisen seurakunnan Toimentuvan toimintaan. Toimentupa on kaikille avoin käsillä tekemisen kohtaamispaikka. Tavoitteena oli tukea maahanmuuttajanaisten kotoutumista ja kielen kehittymistä, sekä luoda Toimentuvasta monikulttuurinen toimintaympäristö. Tarkoituksena oli luoda toiminnalle jatkuvuutta ja rakentaa monikulttuurista seurakuntaa.

Meidän kirkko Joensuussa -strategian mukaan seurakuntayhtymän tavoite on tukea kasvua suvaitsevaisuuteen järjestämällä kohtauksia maahanmuuttajien kanssa sekä varjella seurakuntaa syrjinnästä vapaana alueena. Hanke oli konkreettinen ja ajankohtainen, sekä antoi myös mahdollisuuksia pitkäjänteisen toiminnan toteuttamiseksi.

Luterilainen kirkko Joensuussa on tehnyt maahanmuuttajatyötä pienimuotoisesti, lähinnä työntekijöiden kiinnostusten mukaisesti. Englanninkielisiä jumalanpalveluksia on ollut muutamia vuosia ja niiden sisältöä on pyritty muuttamaan maahanmuuttajalähtöisemmäksi. Kansainväliset opiskelijat ja maahanmuuttajat otetaan huomioon myös viikoittaisissa jumalanpalveluksissa järjestämällä vapaaehtoisvoimin toteutettua simultaanitulkkausta. Oli aika toteuttaa toimintaa, jossa maahanmuuttajat voisivat integroitua kaikille tarkoitettuun toimintamuotoon.

Hankkeen toteuttajina olivat Joensuun seurakunnan kansainvälisyyden ohjaaja, diakoniatyö sekä Toimentupalaiset. Hankkeen toteutus aloitettiin keväällä 2011 ja sitä vietiin eteenpäin muun työn ohessa lokakuuhun 2012 saakka. Maahanmuuttajanaisia kutsuttiin tutustumaan Toimentuvan tiloihin ja toimintaan toukokuussa 2012. Toimentupalaiset valmistautuivat vastaanottamaan maahanmuuttajia omassa yhteisössään ja viikkotoiminnassaan. Vapaaehtoiset valmistivat kielen kehityksen ja kommunikoinnin tueksi kuvakortteja sekä kommunikointikansion.

Lokakuussa 2012 maahanmuuttajanaiset eivät olleet löytäneet tietään Toimentupaan. Paikan olivat löytäneet ainoastaan työharjoittelun kautta toimintaan tutustuneet maahanmuuttaja-taustaiset nuoret aikuiset. Keväällä tutustumispäivässä käyneet maahanmuuttajanaiset eivät palanneet. Hanke maahanmuuttajanaisten aktivoimiseksi tulee jatkumaan omalla painollaan. Suomenkielen opiskelijoiden, sekä TE-toimiston kautta tulevien työelämään valmennettavien naisten kautta uskomme sanan leviävän eteenpäin ja toiminta pääsis kasvuun.

Hankkeen aikana päätettiin perustaa vapaaehtoisvoimin toimiva naisten ryhmä, joka kokoaa maahanmuuttajataustaisia sekä kulttuureista kiinnostuneita kantasuomalaisia ruoanlaiton ja käsitöiden äärelle. Ryhmä kokoontuu Noljakan kaupunginosassa vapaaehtoisten kodeissa. Toimintaa vetää kolme eläkkeelle jäänyttä naisopettajaa joista kaksi äidinkielen ja yksi englanninkielen opettajia.

Vaikka maahanmuuttajanaiset eivät vielä ole löytäneet Toimentuvan mahdollisuuksia. Paras keino on, että maahanmuuttajanaiset itse kertovat kokemuksistaan muille. Tällöin luottamus, tietoisuus sekä rohkeus lisääntyvät, ja jo toimintaan tutustuneet tuovat mukanaan uusia ihmisiä.

Ylivieskan vapaa-aika opas ulkomaalaisille

Anikó Fodor

Kehittämistehtäväni tavoitteena on ollut integroida ulkomaalaisia opiskelijoita paikalliseen yhteisöön sekä suomalaiseen yhteiskuntaan englanninkielisen tiedottamisen kautta. Ideana oli tuottaa englanninkielinen vapaa-ajanviettoa käsittelevä esite, jonka avulla ulkomaalaiset löytäisivät itseään kiinnostavia paikallisia harrastuksia ja toimintoja. Keräsimme vuoden 2012 kevään ja kesän aikana tietoja esitteeseen yhteistyössä ulkomaalaisopiskelijoiden sekä EVS-työntekijän kanssa.

Tulimme työn edetessä siihen tulokseen, että esitteen sijasta tiedot tulisi-kin laittaa nettisivuille, koska sillä ne pysyisivät ajan tasalla. Oulun Eteläisen Nuorisotiedotuskeskuksella on olemassa englanninkielinen versio, Settineti.fi. Tiedot päätettiin viedä heidän sivustolleen. Kehittämistehtäväni puitteissa olen perehdyttänyt ulkomaalaisia opiskelijoita päivittämään www-sivuilla olevan tapahtumakalenterin. Näin ollen jatkossa he pystyvät lisäämään sinne paikallisia tapahtumia ja toimintoja, jotka voivat olla kiinnostavia myös ulkomaalaisille. Nettisivulla voimme myös mainostaa tulevaisuudessa esimerkiksi esitteellä.

Tiedottaminen englanninkielellä on ollut merkityksellistä työpaikalleni. Kehittämistoiminnan myötä opiskelijat ovat tutustuneet kaupunkiin ja sen tarjomiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin sekä paikallisiin organisaatioihin. Tiedottaminen on rohkaissut heitä osallistumaan erilaisiin tapahtumiin ja on auttanut luomaan sosiaalisia verkostoja. Kansainväliset nuoret ovat tulleet kysymään itseään askarruttavista asioista projektityöntekijöiltä ja saaneet tarvitsemansa tiedon.

Englanninkieliselle tiedottamiselle on tarvetta globaalissa nykymaailmassa. Ylivieskan Seutukunta on aina pyrkinyt pitämään hanketoiminnan ajan tasalla sekä kehittämään sitä. Englanninkielen taito on tullut arkipäiväisemmäksi Ylivieskan seutukuntaorganisaatiossa ja tiedottamista on tehty kansainvälisesti.

Piristä mieli paranna keho. Liikuntaa hyvinvoinnin tukena Ruukin vastaanottokeskuksessa

Anne Rautio

Tämän kehittämistehtävän tavoitteena oli vastaanottokeskuksessa olevien turvapaikanhakijanaisten psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin parantaminen liikunnan avulla. Tavoitteena oli, että naiset kokisivat saavansa liikunnasta luonnollisen mielihyvän, joka nostaisi heidän mielialaansa ja vahvistaisi voimaantumisen tunnetta. Tavoitteena oli myös, että he kokisivat tulleen kohdelluksi kokonaisvaltaisesti ja että heidän hyvinvoinnistaan ollaan aidosti kiinnostuneita. Lisäksi tavoitteena oli lisätä heidän omaa osallisuuttaan säännölliseen toimintaan. Yleisenä tavoitteena tämän ohella oli asiakkaiden tyytyväisyys Ruukin vastaanottokeskuksen toimintaan myös sen jälkeen, kun he ovat lähteneet vastaanottokeskuksesta.

Kehitystehtävä toteutettiin Ruukin vastaanottokeskuksen tiloissa. Jokaiselle liikuntaryhmäkerralle olin laatinut ohjelman, jossa keskityttiin eri kehonosiin tai liikuntaa toteutettiin koko kehoa kokonaisvaltaisesti rasittaen. Ryhmä Saamieni tuloksien mukaan tavoitteet toteutuivat hyvin ja asiakkaat kokivat liikunnan parantavan heidän psyykkistä ja fyysistä hyvinvointiaan. He kokivat olevansa myös jonkin verran onnellisempia liikunnan aloittamisen jälkeen kuin aikaisemmin. Tämä tuli selvästi esille suullisena palautteena aina liikuntaryhmän kokoontumisen jälkeen.

Kehittämistehtävän myötä Ruukin vastaanottokeskuksessa on luotu uusi toimintamuoto ja tavoitteena on, että naisten liikuntatoiminta jatkuisi edelleen pysyvänä toimintana. Kokeilu on kehittänyt omaa ja Ruukin vastaanottokeskuksen henkilökunnan osaamista lisäämällä käsitystä siitä, miten ihminen tulee kohdata kokonaisvaltaisesti. Ihminen tarvitsee psyykkisen tuen lisäksi myös fyysistä hyvinvointia voidakseen hyvin. Pelkkä puhuminen ja kuunteleminen ei aina riitä, vaan välillä tarvitaan myös sopivasti fyysisesti rasittavaa ja raskasta toimintaa.

Kehittämishanke: ”Miltäs kuulostaa?” – Aikuisten turvapaikanhakijoiden luku- ja kirjoitustaitomateriaali Oulun vastaanottokeskuksessa

Kaisa-Liisa Kaikkonen

Monet aikuiset maahanmuuttajat joutuvat opettelemaan täysin uuden kirjoitusjärjestelmän saapuessaan Suomeen. Hyvää opetusmateriaalia luku- ja kirjoitustaidon kehittämiseen on paljon, mutta minulla oli akuutti tarve valmistaa materiaali, joka sopii juuri omaan työhöni opetuksen parissa. Toisin kuin kurssimuotoinen koulutus, opetus on niin sanottua non-stop opetusta, ja opiskelijavaihtuvuus sekä asiakkuus ovat transit-toiminnan vuoksi hyvin vaihtelevaa niin määrällisesti kuin ajallisestikin.

Kehittämishankkeessani olen kuvannut aluksi kulttuurista lukutaitoa sekä kohderyhmäni koostumusta. Luonnehdin niin ikään lyhyesti mitä lukutaito on, sekä perustelen, miksi olen kehittämishankkeeni menetelmiksi yhdistellyt osa-alueita LTG:stä sekä KÄTS:istä.

Kehittämishankkeen sisältöön kuuluu olennaisena osana myös ”manuaali”, jonka avulla toisetkin opettajat voivat helposti käyttää materiaaliani opetuksessaan. Oppaaseen sisältyy niin ikään käytännön vinkkejä, joita olen käytännön myötä havainnut.

”Miltäs kuulostaa?” luku- ja kirjoitustaitomateriaali pitää sisällään hyvin erilaisia harjoituksia, joista opettaja voi valita kohderyhmän tarpeiden mukaisesti sopivia tehtäviä. Materiaalissa yhdistellään kielen eri osa-alueiden harjoitteita, eli lukemista, kirjoittamista, kuuntelemista ja puhumista.

”Miltäs kuulostaa?” sopii erinomaisesti non-stop -opetukseen ja taidoiltaan heterogeeniseen suureen opiskelijaryhmään, jossa opiskelijoiden vaihtuvuus on runsasta. Materiaalipaketti on kuin keitto, jossa pohja on valmiina, mutta mausteita lisätään erilaisten makujen mukaisesti.

Tasa-arvoisena maahanmuuttajien perheessä – monikulttuuristen perhetapahtumien järjestäminen Oulussa Naisten koulun asiakkaille

Luz Peltoniemi

Kehittämishankkeessa on kehitetty Oulun Seudun Settlementin monikulttuurista perhetyötä sukupuolten näkökulmasta tasa-arvon valtavirtaistamiseksi ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Hankkeen avulla on tuettu ydinperheitä ja yksinhuoltajia tarjoten heille yhdessä tekemistä ohjatusti. Tasa-arvotietoa on tuotu esiin toiminnallisten harjoitusten avulla.

Kehittämishankkeen tuloksena kohderyhmä on saanut lisää ymmärrystä tasa-arvosta, voimaantumisesta, osallisuudesta ja hyvinvoinnista. Kehittämishankkeen tilaisuuksiin osallistuvat perheet ovat saaneet uusia ystäviä ja kehittäneet lisää suvaitsevaisuutta muita maahanmuuttajia ja suomalaisia kohtaan. Työntekijät puolestaan ovat voineet pohtia yleisiä ennakkoluuloja muun muassa sukupuoleen ja uskontoon liittyen.

Organisaation tasolla kehittämishanke on tiivistänyt monikulttuurisen toiminnan välistä yhteistyötä Oulun Seudun Settlementin sisällä ja mahdollistanut myös laajemman yhteistyön tapahtumien järjestämisessä. Kehittämishanke on lisännyt työntekijöiden näkemyksiä kehittää Settlementin monikulttuurisen perhetyön mallia. Kehittämishankkeen jälkeen perhetyötä jatketaan Oulun Seudun Settlementin monikulttuurisen Ystävyystalon, Naisten koulu -hankkeen ja Nuorisokeskus Syötteen yhteistyönä toteuttamana perheleirinä.

Kehittämishanke on avartanut teoreettista näkemystä tasa-arvosta. Lisäksi se on haastanut kirjoittamaan asiatekstiä suomen kielellä. Työyhteisössä kehittämishanke on lisännyt työntekijöiden tietoja ja taitoja kohdata monikulttuurisia perheitä niiden omia perinteitä kunnioittaen ja suomalaisen yhteiskunnan normit tiedostaen.

Maahanmuuttajanuorten ohjautuminen Byströmin nuorten palveluihin

Mirjami Ndiaye

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää uusi toimiva ohjausmalli Byströmin nuorten palveluihin, jossa Oulun kaupungin maahanmuuttajapalveluista kaupungin yleisiin palveluihin siirtymävaiheessa olevilla maahanmuuttajanuorilla on mahdollisuus saada henkilökohtaista, yksilöllistä ja oman tilanteensa mukaista ohjausta. Yhteistyötahojen kanssa maahanmuuttajanuorilla oli todettu olevan vaikeuksia hoitaa omia asioitaan itsenäisesti sen jälkeen, kun asiakkuus maahanmuuttajanpalveluissa päättyi.

Henkilökohtainen ohjaus, neuvonta ja tuki on kotoutumisajan päätyttyä nuorille merkityksellistä ja vahvistaa nuorten kotoutumista ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Saman, tutun ohjaajan pysyvyys tuo turvallisuuden nuorille tunnetta ja helpottaa asiointia. Uuden ohjausmallin avulla nuorille pystyttiin tarjoamaan tukihenkilö, joka oli jäänyt puuttumaan asiakkuuden maahanmuuttajapalveluissa päätyttyä.

Kehittämishankkeen avulla pystyttiin luomaan tarvelähtöinen ohjausmalli maahanmuuttajanuorten ohjaukseen. Tämä ohjausmalli otettiin käyttöön uutena toimintamuotona aloittaneen Byströmin nuorten palveluissa heti alkuvaiheessa.

Uusi ohjausmalli toi lisävahvuutta ja maahanmuuttoon liittyvää asiantuntijuutta Byströmin nuorten palveluiden monialaiseen ja moniammatilliseen ohjaukseen ja neuvontaan. Mallin avulla on pystytty tehostamaan maahanmuuttajien ohjausta ja neuvontaa ja se on tuonut hyviä tuloksia maahanmuuttajanuorten kotoutumiseen.

Super-tytöt – voimaannuttava ryhmä 16-25-vuotiaille maahanmuuttajanuorille

Sari Mettovaara

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää toimintaa maahanmuuttajatyttöjen tavoittamiseksi ja kotoutumisen tukemiseksi. Uutena toimintamuotona maahanmuuttajatyttöille on kehitetty *Super-tytöt* voimaannuttava ryhmätoiminto. Se on tarkoitettu 16–25 -vuotiaille maahanmuuttajatyttöille, joiden koetaan tarvitsevan lisätukea oman elämänhallinnan, itsetunnon ja minäkuvan kehittämiseksi. Ryhmä voidaan koota aina, kun sille katsotaan olevan tarvetta.

Ryhmätoimintaan on haettu ideoita *Friends* -ohjelmasta sekä *Voimaneidot* -menetelmästä ja niitä on muokattu ryhmän toimintaa vastaaviksi. Ryhmän toiminta oli tarpeellinen nuorille ja siitä saatiin uusi toimintamuoto Byströmin nuorten palveluille. Toimintarunkoa jouduttiin kuitenkin muuttamaan toiminnan aikana, johtuen nuorten kielitaidosta ja ryhmän nuorten vaihtuvuudesta. Uudessa toimintarungossa on huomioitu myös nämä tekijät.

Oulun nuorisotoimen palveluissa on kehitetty siirtymävaiheen ohjausta maahanmuuttajanuorten kotoutumisajan päätyttyä ja uusia toimintamuotoja maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistämiseksi. Tämä voimaannuttava ryhmätoiminto on yksi uusi toimintamuoto Byströmin nuorten palveluissa.

Monikulttuuriset toimintaillat Kaukovainion nuorisotalolla

Tiina Lamminaho

Kehittämishankkeessani kehitin monikulttuurisia toimintailtoja Oulun Kaukovainion nuorisotalon 7–12 -vuotiaille kävijöille. Toimintailtojen painopisteinä olivat kahdensuuntainen kotoutuminen, yhteistyö perheiden kanssa ja osallisuus. Toteutuksessa johtavia periaatteita olivat avoimuus ja **sitoutumattomuus**. Esimerkkinä illoille olivat hyvät kokemukset toisella oululaisella nuorisotalolla Puolivälinkankaalla.

Käytännössä kevään 2012 aikana toteutettiin 11 toimintailtaa, kevätkuuhla sekä palautekysely. Kehittämishankkeen raportissa tarkastelen toimintailtoja teorian ja käytännön valossa. Teoreettisena viitekehystenä toimii monikulttuurisesta nuorisotyöstä tehty tutkimus. Tarkastelussa käy ilmi, että toimintaillat eivät toteutetussa muodossaan olleet paras mahdollinen toimintamuoto Kaukovainion nuorisotalolla, vaikka lapset illoista pääsääntöisesti pitivätkin. Kokeilun pohjalta raportissa luodaan katse tulevaisuuteen ja mietitään, miten toimintaa voisi toteuttaa ja kehittää jatkossa.

Kehittämishankkeen kautta työpaikalla kokeiltu toimintamuoto on ollut tavallista syvemmän tarkastelun ja pohdinnan kohteena. Hanke on omalta osaltaan tuonut kehittämisenäkökulmaa yhä enemmän keskiöön työpaikallani. Itse olen hankkeen myötä oppinut erityisesti ympäristön ja tilanteen huomioimisesta monikulttuurisen nuorisotyön suunnittelussa. Toivon, että tämä on asia, joka on huomioitu myös työyhteisössäni.

Poliisi kotoutumisen tukena. Laillisuuskasvatus -koulutuskokonaisuuden suunnittelu ja testaus Oulun maahanmuuttajille

Ulla-Maija Lauhikari

Tämä kehittämishanke on laadittu avuksi Oulun poliisilaitoksen ulkomaa-
laispoliisille tavoitteenaan antaa suuntaviivoja, miten poliisi osaltaan voi
olla tukena maahanmuuttajien kotoutumisessa. Hankkeen puitteissa olen laati-
nut poliisin laillisuuskasvatus -materiaalin maahanmuuttajille. Tätä materiaalia
voi jokainen poliisi hyödyntää maahanmuuttajien tilaisuuksissa, joissa katsoo
tarpeelliseksi esitellä Suomen poliisia ja antaa laillisuuskasvatusta.

Materiaali testattiin käytännössä eri ryhmien kanssa ja se sisältää juuri niitä
asioita, joita maahanmuuttajat toivovat poliisin heille kertovan. Jokainen esitteli-
jä voi valita aihealueet kuulijakunnan mukaan. Ajatuksena kuitenkin, että maa-
hanmuuttajat tutustuisivat poliisiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa saavuttuaan
maahan.

Poliisi on yksi tärkeä taho maahanmuuttajan kotoutumisessa. Haluan tämän
hankkeen kautta tuoda tietoisuutta siitä, että maahanmuuttajien kotouttaminen
on osa poliisin toimenkuvaa samoin kuin esimerkiksi koulupoliisi koulumaail-
massa, ja että sen tulisi myös olla suunnitelmallisesti järjestetty osa poliisin työn-
kuvaa. Kokemuksieni perusteella merkittävin tulos tässä hankkeessa oli saada
tietää, että maahanmuuttajat ovat aidosti kiinnostuneita poliisista ja laillisuus-
asioista Suomessa ja että he pitivät näiden asioiden tietämystä tärkeänä. Tämä
lisää motivaatiota maahanmuuttajien kotouttamistyöhön ja ymmärrystä sen
merkityksestä.

Selvitys Turkuun tulevien pakolaisasiakkaiden terveyden edistämisen tarpeista

Nina Kevo

Kehittämistyöni lähtökohtana oli suunnitella maahanmuuttajille tarkoitettu infotilaisuus koskien terveydenhuoltoon liittyviä asioita. Infotilaisuuksia järjestetään säännöllisesti eri aiheista. Omaa aiheitani lähdin pohtimaan niin, että maahanmuuttajien omat tarpeet tulisivat huomioon. Infotilaisuuden suunnittelu osana opiskeluni mahdollisti tarkemman perehtymisen aiheeseen. Tein maahanmuuttajaryhmissä haastatteluja, joissa kyselin haastateltavien tietoja käsitteestä ”terveys”. Keräsin myös haastateltavien omia toiveita liittyen terveyden edistämisen tarpeisiin.

Haastattelujen tuloksena ja yhteistyössä Koto -tiimin kanssa syntyi infotilaisuus, jonka luento-osuus onnistui hyvin. Valitettavasti infotilaisuuden osanotto maahanmuuttajien kohdalla oli heikko. Tämän perusteella nousi esiin kysymyksiä esim. rekrytoinnin vaikeudesta, infotilaisuuksien tarpeellisuudesta ja siitä, minkälaisia infotilaisuuksien pitäisi olla. Infojen suunnittelu jatkuu suunnittelu-ryhmässä. Tämän kehittämistyöni aikana saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää mietittäessä tulevia infotilaisuuksia.

Infotilaisuuden suunnittelun kautta sain uutta näkökulmaa yhteistyöhön maahanmuuttajatyötä tekevien kanssa. Ryhmiin meneminen ja keskustelu maahanmuuttajien kanssa omien terveydenhoitajan vastaanottojeni ulkopuolella antoivat uuden katsantokannan työhöni. Ryhmäkeskustelut voisivat olla yksi muoto terveydenhoitajan työvälineenä.

Kehittämistyöni aikana itse olen kiinnostunut kulttuuritietoisuuden ja yhteisöllisen terveydenhoitotyön toimintatapojen tuomisesta omaan käytännön työhöni. Tämä vaatii perehtymistä Leiningerin kulttuurilähtöisen hoitotyön teoriaan ja siihen, miten sosiaaliset tekijät ja sukulaisuus, kulttuuriset arvot, elämäntavat, taloudelliset, koulutukselliset, uskonnolliset ja oikeudelliset tekijät vaikuttavat kulttuuriryhmien, perheiden ja yksilöiden sairautta terveyttä ja näiden hoitoa koskeviin käsityksiin.

Haastattelujen tuloksista on löydettävissä selviä tarpeita asiakkaiden kanssa tehtävään terveyden edistämistyöhön. Ulkomaalaistoimiston työntekijät voivat omassa käytännön työssään hyödyntää tuloksia.

Omaohjaajan ja nuoren välisten keskustelujen kehittäminen Pansion ryhmäkodissa

Tii Miettinen

Tein kehittämishankkeeni Turun vastaanottokeskuksen Pansion ryhmäkotiin, jossa asiakkaat ovat alaikäisiä yksin maahan tulleita turvapaikanhakijoita. Hanketyölläni halusin kehittää omaohjaajan ja nuoren välisiä keskusteluja. Työtä varten haastattelin kaikkia ohjaajia sekä vastaavaa ohjaajaa saadakseni selville miten keskusteluja käydään ja miten niitä voisi kehittää. Kehittämisessä halusin hyödyntää Turun vastaanottokeskuksessa 2004–2007 toteutetun *Becoming More Visible* -projektin tuottamaa materiaalia turvapaikanhakijoiden voimauttamisesta sekä motivoivan haastattelun keinoja. Hankkeen tuotoksena syntyneille kasvatus- ja itsenäistymissuunnitelman lisäsivuille olen koonnut selkeitä kysymyksiä ja ehdotuksia keskustelujen edistämiseksi.

Ryhmäkodissa painotetaan ratkaisukeskeistä ja voimauttavaa työtettä, mutta käytännössä menetelmien aktiivinen hyödyntäminen on haasteellista. Myös asiakkaiden elämänkokemuksen ja kulttuurin huomioiminen keskusteluissa on jäänyt taka-alalle, osittain tarkoituksellisesti. Haastattelujen perusteella lisää keinoja kaivataan erityisesti koulunkäynti- ja motivaatio-ongelmista kärsivien nuorten auttamiseksi. Turvapaikanhakijanuorten elämäntilanne ja ohjaajille tuntemattomat taustat tuovat oman haasteensa työhön.

Ohjaajien roolin merkitys ryhmäkodissa on kasvanut 1.9.2012 alkaen sosiaalityöntekijän siirryttyä toiseen rakennukseen. Hanketyö avasi työyhteisössä keskusteluja ja sai aikaan monenlaisia ehdotuksia ohjaustyön kehittämiseksi. Osaa ehdotuksista on hyödynnetty tässä työssä, mutta monia jäi myös odottamaan jatkokehittelyä. Hanketyön myötä olen oppinut ottamaan uudella tavalla huomioon nuorten taustat ja kulttuurit. Ohjaustyössä käytettävien menetelmien hyödyntäminen ja uusien keskustelumallien syntyminen luovat jatkossa varmasti lisää pohdintoja ja ehdotuksia työpaikalla. Luonnollinen jatko kehittämiselle on lisäsivujen käyttöönoton ja niiden toimivuuden seuranta sekä tarvelähtöinen muokkaaminen.

Maahanmuuttajien kohtaaminen ja alkuvaiheen palvelut Punkalaitumella

Liisa Laukkanen

Oppaassa on käsitelty miten Punkalaitumen kunnassa järjestetään maahanmuuttajien alkuvaiheen terveys-, sosiaali- ja asuntotoimen palveluja ja mitä tulisi huomioida maahanmuuttajien kohtaamisessa ja kotouttamisessa. Kunnassa on otettu maahanmuuttajia vastaan jo useita vuosia, mutta kuitenkin niin harvakseltaan, että toimintatavat eivät ole juurtuneet perustehtäviin.

Asuntotoimen ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa on pidetty yhteisiä palaverreja, joissa toimintamallit on yhteisesti sovittu. Opasta on työstetty myös kunnassa toimivassa *mamu-ryhmässä*, jossa on edustus perusturvasta, kouluista, päivähoidosta, terveydenhoidosta, vapaa-aikatoimesta ja asuntotoimesta sekä *pety-ryhmässä*, jossa on terveydenhoitajat, lastensuojelun työntekijät, päivähoidon johtaja ja sosiaaliohjaaja. Opasta on tarkoitus päivittää jatkossa sen mukaan, miten haluamme työtämme kehittää.

Opas koostuu seuraavista osioista: valinta, asuntopalvelut, maahantulo, terveydenhuolto, sosiaalipalvelut, kotouttaminen, arjessa toimiminen ja auttaminen, kohtaaminen sekä asiointi ja tulkkaus. Oppaassa on melko yksityiskohtaisestikin selitetty kuka vastaa mistäkin tehtävästä. Kotouttaminen, arjessa auttaminen, kohtaaminen ja tulkkaus ovat kaikkia toimialoja koskevia asioita. Ydinasiat on vielä koottu tiivistettynä yhteenvetolaatikkoon kunkin osion loppuun ja siinä on mainittu myös mahdollinen vastuuhenkilö.

Oppaasta pystytään jatkossa tarkistamaan, mitä on sovittu kenenkin vastuulle. Tähän saakka osa toiminnoista on ollut oletuksena, kuka mitäkin hoitaa, nyt ne on kirjattu yhtenäiseksi oppaaksi. Osa toimintamalleista on jo käytössä, osa täytyisi saada siirrettyä käytäntöön. Kaikki toimialat hoitavat itse oman alueensa asiat suoraan maahanmuuttajien kanssa, tarvittaessa tulkkia käyttäen. Opas toimii myös perehdyttämisoppaana uusille työntekijöille.

Hanketyön aikana joutui miettimään omia työskentelytapojaan maahanmuuttaja-asiakkaiden sekä yhteistyötahojen kanssa työskentelyssä. Toivottavasti oppaan avulla pystyn herättämään myös muita tahoja miettimään omia toimintatapojaan sekä asenteita maahanmuuttaja-asiakkaita kohtaan.

Maahanmuuttajaperheen kohtaaminen päivähoiton aloitusvaiheessa

Irmeli Järvinen

Kehittämishankkeen tarkoitus oli luoda yhtenäinen toimintamalli ja ohjeistus maahanmuuttajaperheen päivähoiton aloitusvaiheeseen Salon kaupungin varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksella on usein keskeinen asema siinä, miten maahanmuuttajaperheet kotoutuvat yhteiskuntaan. Päiväkoti on monille maahanmuuttajaperheille ensimmäinen ja jopa ainoa kontakti suomalaiseen yhteiskuntaan. Kokemus ensimmäisestä kohtamisesta antaa vanhemmille mielikuvan, niin varhaiskasvatuksesta kuin ympäröivästä yhteiskunnastakin. Päivähoiton aloitusvaihe on herkkä vaihe, jossa luodaan molemminpuolinen luottamus päivähoiton ja perheen välille. Varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtana olivat jokaisen lapsen ja perheen yksilölliset tarpeet.

Monikulttuurisuus on arkea yhä useammassa päiväkodeissa ja kulttuuriset kohtaamiset lisääntyvät. Henkilöstön osaamistaso ja kokemus maahanmuuttajien kohtamisesta on hyvinkin kirjavaa. Salon kaupungin varhaiskasvatuksesta puuttuu yhtenäinen toimintamalli juuri maahanmuuttajaperheen kohtaamiseen. Maahanmuuttajaperheille on taattava samanlaiset palvelut huolimatta siitä, missä päiväkodissa heidän lapsensa aloittaa.

Toimintamallissa on sovellettu varhaiskasvatusta ohjaavia lakeja ja säädöksiä. Siinä on tarkasteltu varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten, kotouttamislain ja päivähoitolain toteutumista sekä Salon kaupungin maahanmuutto-ohjelman soveltamista toimintamalliin. Kasvatuskumppanuus maahanmuuttajaperheen kanssa on otettu esille erityisesti, miten huomioida kulttuuriset erityispiirteet ja kulttuurin vaikutukset vuorovaikutuksessa. Toimintamallin tarkoitus on lisätä maahanmuuttajaperheiden mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa sekä saada ohjausta ja neuvontaa.

Toimintamallissa on kolme vaihetta aloituskeskustelu, tutustumisjakso ja kasvatuskeskustelu vanhempien kanssa. Aloituskeskustelu on asiantuntijalähtöinen ja informatiivinen. Maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää tiedottaa ja keskustella vanhempien kanssa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista sekä varhaiskasvatuksen ja kaupungin palvelujärjestelmästä. Hyvä perehdytys ehkäisee väärinkäsityksiä ja ristiriitatilanteita. Tarvittaessa aloituskeskusteluun varataan tulkki, jotta molemmat osapuolet tulevat ymmärretyiksi. Täten vältetään turhia väärinkäsityksiä ja edistetään tasa-arvon toteutumista.

Tutustumisjaksolla sekä lapsi että vanhempi tutustuvat päivähoitoon. Vanhempi on mukana lapsen tukena ja turvana sekä opastamassa lasta hänen omalla äidinkielellään. Samalla työntekijät pääsevät tutustumaan vanhempiin, he näkevät vanhemman tavan toimia lapsen kanssa ja vanhemmalla taas on mahdollisuus nähdä, miten aloituskeskustelussa kerrotut asiat toimivat käytännössä. Tarkoituksena on myös vahvistaa vanhempien osallisuutta, aktiivisuutta ja kiinnostusta päivähoitoon sekä edistää perheen että lapsen kotoutumista.

Kasvatuskeskustelun tarkoituksena on ottaa huomioon perheen näkökulma, tarpeet ja toiveet. Keskustelussa saadaan tietoa lapsesta, perheen kulttuurista, tavoista, uskonnosta, kielestä, arvoista ja voimavaroista. Kasvatuskeskustelu antaa tilaisuuden käydä avointa keskustelua perheen kasvatuskulttuurista ja suomalaisesta kasvatuskulttuurista. Siinä selvitetään vanhemmille päivähoiton toiminnan sisältöä, tavoitteita ja oppimiskäsitystä sekä päivähoitoa ohjaavia lakeja ja säädöksiä. Kasvatuskeskustelu on avointa vuoropuhelua, missä molemmat osapuolet tulevat kuulluksi ja molempien odotukset huomioidaan. Yhdessä pohditaan vanhemmuuden roolia, erilaisia käyttäytymismalleja ja sitä, mitä kasvatuskumppanuus on ja mitä se merkitsee.

Toimintamalli on henkilökunnan kaipaama apuväline, joka tukee kohtaamisten aiheuttamaa epävarmuutta ja opastaa eteenpäin. Se on ohjeistus, josta on hyvä lähteä liikkeelle. Toivon, että kohtaaminen maahanmuuttajaperheiden kanssa helpottuu ja henkilökunta tiedostaa kohtaamisen erilaisuuden ja ymmärtää sen, että tarvitsemme erityispalveluja, jotta maahanmuuttajilla olisi yhdenvertaiset oikeudet ja tasa-arvo toteutuisi. Toivottavasti tämä lisää tiedottamista ja keskustelua maahanmuuttajavanhempien kanssa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista.

Koko koulutuksen aikana olen oppinut tiettyjä tärkeitä asioita maahanmuuttajien kohtaamisesta. Ei koskaan pidä vain olettaa asioita, vaan aina voi kysyä avoimesti. On hyvä tunnistaa myös oman kulttuurinsa merkitys kohtaamisessa, sekä tunnustaa ja kohdata omat tunteensa. Oman ammatillisuuden tärkeys on tiedostettava, eikä pidä ottaa kaikkea henkilökohtaisesti, ja vastuu kohtaamisen onnistumisesta on aina viranomaisella.

Maahanmuuttajatyö on moninaista, siihen vaikuttavat suuresti asenteet sekä ennakkoluulot ja se on monesti raskasta ja turhauttavaakin. Oleellisinta kehittämisessä on kuitenkin se, että se koetaan tärkeäksi ja tarpeelliseksi, jotta kehittämisen tuloksista olisi hyötyä ja ne otettaisiin myös käyttöön. Maahanmuuttajatyön kehittäminen ei saa olla yksittäisen viranomaisen vastuulla vaan vastuu on oltava koko organisaatiolla. Me tarvitsemme koko ajan lisää tietoa, taitoa ja kulttuurien välistä osaamista, mutta myös rohkeutta toimia.

Masennus, psyykkinen sairaus ja kuntoutus – miten ulkomaalaistaustaiset ymmärtävät nämä käsitteet?

Päivi Aaltonen ja Petra Mallwitz-Sainio

Maahanmuuttajamäärän kasvaessa yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käyttäjiksi tulee yhä enemmän henkilöitä, joiden koulutus ja työkokemus sekä palveluja koskeva tietämys perustuvat ensisijassa muualla kuin Suomessa hankittuihin kokemuksiin. Tämä pitäisi ottaa huomioon palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kuntoutusasiakkaina on perheitä, joilla on ulkomaalaistausta tai joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomenkieli. Säätiön asiakastyössä on tullut eteen tilanteita, joissa asiakkaat ja kuntoutustyöntekijät ymmärtävät sairauteen ja kuntoutukseen liittyvät käsitteet eri tavoin. Psyykkisten ja psykosomaattisten sairauksien käsitteitä ei ehkä ole olemassa asiakkaan omalla kielellä, tai ne tarkoittavat jotakin muuta kuin suomenkielen vastaavat käsitteet. Kuntoutuksessa on hyvä pystyä arvioimaan miten eri kieliryhmiä edustavat asiakkaat hyötyvät paremmin säätiön kuntoutuksesta ja minkälaista tukea he tarvitsevat heikon suomen kielitaidon tai maahanmuuttoprosessiin liittyvien syiden vuoksi. Tämä asia on noussut esiin sekä MIETE -kuntoutusryhmissä että ProFamily -ryhmien työskentelyn aikana. Näiden pohdintojen tuloksena olemme päätyneet tähän selvitystyöhön.

Kehittämishankkeemme tarkoituksena oli selvittää, miten eri kieliryhmiä tulevat (saksan- ja kurdinkieliset sekä englantia arkikielienään käyttävät) henkilöt ymmärtävät käsitteet *masennus, psyykkinen sairaus ja kuntoutus*. Lisäksi pyrimme selvittämään, minkälaisiksi he kokevat omat mahdollisuutensa hakeutua hoitoon mielenterveysongelmien, kuten masennuksen vuoksi. Kehittämishankkeessamme keräsimme tietoa taustakyselyn ja fokusoidun ryhmäkeskustelun avulla. Järjestimme kolme ryhmäkeskustelutilaisuutta saksankielisille, kurdinkielisille ja englantia käyttäville, kullekin omansa. Haasteltavat olivat vakituisesti Suomessa asuvia, 20–50 -vuotiaita naisia ja miehiä. Jokaisessa keskusteluryhmässä oli 2–3 henkilöä, ja käytössä oli tulkki koko keskustelun ajan. Jokaisesta kieliryhmästä tapasimme kuitenkin 4–5 henkilöä, sillä kaikki eivät osallistuneet ryhmäkeskusteluun.

Ajattelumme ja käsitysmaailmamme ovat lähtöisin kulttuuristamme ja ovat täten niiden värittämiä. Kukaan haastateltavista ei osannut määrittellä suomenkielisiä sanoja masennus ja kuntoutus, vaikka he ovat asuneet vuosia Suomessa. Kun tulkki käänsi heille nämä käsitteet, he pystyivät kuvailemaan käsitteiden sisältöä omien kokemustensa perusteella. Englanninkieliset toivat keskustelussa esiin maahanmuuttajien masentumiseen vaikuttavia tekijöitä, kuten epävarmuus, pärjäämisen pakko ja ympäristön asenteet. Kuntoutusta suunniteltaessa on hyvä tietää riittävästi ulkomaalaistaustaisen henkilön maahanmuuttoprosessin vaiheista, jotta oikeanlaisen avun tarjoaminen on mahdollista.

Psyykkisen sairauden käsitteen vastaajat määrittelivät eri tavoin samankin

kieliryhmän sisällä. Toiset yhdistivät psyykkisen sairauden masennukseen, toiset liittivät sen poikkeavuuteen ja jopa ääriliikkeiden toimintaan. Osa vastaajista oli sitä mieltä että yksinäisyys aiheuttaa sairastumista.

Haastatelluille kuntoutumisessa ja kuntoutusprosessissa tärkeimmiksi asioiksi nousivat sosiaaliselta verkostolta saatu tuki ja keskusteluapu, eivät lääkkeet. Yksi englanninkielinen ja saksankieliset haastateltavat korostivat sitä, että Suomessa määrätään liian helposti lääkkeitä. Kurdinkieliset sen sijaan eivät edes maininneet lääkehoitoa, joten voidaan olettaa, ettei se heistä tunnu tärkeältä, tai että heidän kulttuurissaan lääkehoito ei ole tavallista.

Kaikkien kieliryhmien vastaajat kokivat, etteivät he voi Suomessa hakeutua hoitoon samalla tavalla (ja niin nopeasti) kuin kotimaassaan. Kielitaidon puutteet mainittiin yhtenä avun hakemisen esteenä. Vaikka asiakkaan kielen pintasujuvuus olisi hyvä, eli vaikka hän arjessa pärjäisi suomenkielellä, kielitaito ei ehkä riitä vaikeista asioista, kuten sairaudesta tai tunteista keskusteltaessa. Ulkopuolisen on erittäin vaikea arvioida sitä, milloin henkilö tarvitsee tulkin. Haastateltavien mukaan tarvetta tulkin saamiseen ei ymmärretä, jos asiakkaan kielen pintasujuvuus on hyvä. Haastatteluihin osallistuneiden mukaan keskusteluille lääkärin kanssa on varattava enemmän aikaa, koska sanojen tarkoituksia ja käytettäviä hoitomenetelmiä pitää selittää heille enemmän ja tarkemmin kuin suomenkielisille.

Käsitteiden kääntäminen haastateltavien omalle kielelle ei ollut ongelmallista. Vaikka toisessa kulttuurissa oli samantyyppinen käsite olemassa (esimerkiksi masennus & depression) sen sisältö ja merkitys voivat olla erilaiset. Näin käy myös, jos "siltakielenä" käytetään englantia. Tällöin tulevat mukaan vielä kummankin keskustelun osapuolen keskenään erilaiset tavat käyttää ja ymmärtää englantia. Siltakieltä käytettäessä väärinymmärrysten määrät siis voivat moninkertaistua.

Toiveemme on, että MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kuntoutustyöhön laaditaan "infopaketti", joka sisältää tietoa ja neuvoja tilanteisiin, jossa kuntoutujan on ulkomaalaistaustainen henkilö. Toivomme, että säätiön tulevassa monikulttuurisuuskoulutuksessa ja kuntoutuksen suunnittelussa tulevat esiin myös kieleen, kulttuuriin ja kuntoutuksen käsitteisiin liittyvät seikat. Kulttuurien kohtaaminen on vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa kummankin näkemykset pitäisi ottaa riittävästi huomioon, jotta jaettu ymmärrys kuntoutuksesta ja sen tavoitteista on mahdollista. Näin ollen kulttuuritietoisen kuntoutuskäytännön suunnittelussa pitäisi olla mukana monikulttuurinen työryhmä.

Hyvien etnisten suhteiden ja vuoropuhelun edistäminen osana kotouttamisohjelmaa

Loima Arja

Kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen ja etnisten suhteiden ylläpitäminen ovat kauniita sanoja. Asioina tarkasteltuna ne ovat koko ihmiskuntaa koskevia suuria asioita. Toisaalta on kyse jostakin abstraktista ja määrittelemättömästä ja toisaalta hyvin arkipäiväisistä pienistä asioista.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määrittelee, mitä voidaan kuvata kunnallisessa kotouttamisohjelmassa. Kotouttamisohjelmassa voidaan esittää suunnitelma kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä ja etnisten suhteiden ylläpitämisestä. Pidän tätä itse hyvin merkittävänä asiana, joka tulisi liittää jokaiseen kotouttamisohjelmaan. Pienillä, yksittäisenkin ihmisen teoilla ja työllä voidaan saada aikaan kauaskantoisia vaikutuksia. Pitkälti on kyse vuoropuhelusta – dialogista, jossa tulemme tietoisiksi omasta ja toisen ajattelusta. Dialogiin kuuluu vastavuoroisuus, vastuu ja välittäminen. Toimivan dialogin avulla ihmiset, eri väestöryhmät voivat osallistua ja vaikuttaa yhdessä yhteiskunnan jäseninä. Dialogia voidaan edistää ja vahvistaa monitasoisella tiedottamisella ja viestinnällä.

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -opintojeni aikana olin mukana laatimassa paikallista kotouttamisohjelmaa. Kehittämishankkeeni liittyy kotouttamisohjelmaan sisältyvän kulttuurien välisen vuoropuhelun ja etnisten suhteiden ylläpitämisen suunnitelman laadintaan sekä siinä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli osaltaan kehittää ja lisätä maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia sekä luoda kulttuurien välisiä kohtaamispaikkoja, joissa tapahtuu kahdensuuntaista oppimista. Kehittämishankkeen tavoitteisiin pyrittiin hanketehtävien kautta. Vastasin hyvien etnisten suhteiden ylläpitämisen ja kulttuurien välisen suunnitelman laatimisesta verkostoyhteistyönä. Suunnitelmassa kuvataan toimenpiteitä, joiden avulla pyritään kohti suunnitelman tavoitteita vuosina 2012–2013. Kehittämishankkeen aikana toteutettiin maahanmuuttaja-asioiden keskustelutilaisuuksia, joissa käytiin keskustelua mm. paikallisista kotouttamispalvelujen tarpeista, palvelujen järjestämisestä ja niiden tavoitettavuudesta. Yhtenä suunnitelman toimenpiteenä on maahanmuuttaja-asioiden esiintuominen viestinnän ja tiedottamisen avulla. Kehittämishankkeen aikana julkaistiin kotoutumiseen ja maahanmuuttajiin liittyviä tiedotteita ja artikkeleita.

Hanketehtävät olivat laajoja kokonaisuuksia, joita ei ollut tarkoitus saattaa hankkeen aikana loppuun, vaan osaltaan käynnistää niitä. Kiinteä osa hanketyötä oli reflektiivinen ja kokemuksellinen oppiminen.

Turun normaalikoulun kerhokysely 2012 – harrastustoimintaan osallistumisen ja kerhotoiveiden kartoitus

Ilona Sammalkorpi

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä -koulutuksessa tehtävän kehittämistyön tarkoituksena on työssä oppiminen ja oman työpaikan toimintaedellytysten parantaminen. Kehittämishankkeeni idea on lähtöisin Turun normaalikoulussa syntyneestä tarpeesta kartoittaa oppilaiden osallistumista koulun kerhoihin ja vapaa-ajan harrastustoimintaan. Toteutin kehittämistyöni kerhokyselyn muodossa. Kyselyyn vastasivat perusasteen 1.-9. luokan oppilaat. Vastauksia käytetään koulun kerhotoiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun.

Turun normaalikoulu sijaitsee Varissuon alueella, jolla asuu paljon maahanmuuttajaväestöä. Yli 50 % perusasteen oppilaista puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea. Suurimmat kieliryhmät ovat albania, kurdi, vietnam, somali ja venäjä. Kerhokyselyä ei rajattu koskemaan ainoastaan maahanmuuttajataustaisia oppilaita, mutta koska heidän osuutensa vastanneista oli suuri, antavat tulokset tietoa yhtä lailla heidän vapaa-ajanviettotavoistaan ja harrastustoiवेistaan. Suuri osa heistä oli syntynyt Suomessa ja kuuluu siten maahanmuuttajien toiseen sukupolveen, jolle elämä ja tavat Suomessa ovat jo tuttuja. Niille, jotka olivat muuttaneet Suomeen vasta äskettäin, harrastustoimintaan osallistuminen tarjoaa mahdollisuuden kiinnittyä ympäröivään yhteisöön yhdessä tehden ja toimien – oppia kieltä ja saada uusia ystäviä.

Kerhokyselyn avulla haluttiin selvittää, minkälaista koulun järjestämän kerhotoiminnan tulisi olla, jotta mahdollisimman monet oppilaista pääsisivät mukaan vapaa-ajalla tapahtuvaan harrastustoimintaan. Kerhoja halutaan tarjota erityisesti niille oppilaille, joilla ei muutoin ole mahdollisuutta harrastamiseen mm. perheen varallisuuden takia. Kyselyn avulla ei onnistuttu selvittämään erityisiä kohderyhmiä, joille kerhotoimintaa tulisi suunnitella. Niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat kerhotoimintaan osallistumiseen, kysely antoi kuitenkin paljon tietoa. Tärkeimpiä johtopäätöksiä ovat: 1. Kerhotoiminnan suunnittelussa tulisi ottaa paremmin huomioon ja antaa tilaa lasten ja nuorten halulle olla yhdessä ja toimia omaehtoisesti; 2. Opettajista ja vanhemmista koostuvan tukiverkoston toimintaa tulisi kehittää, jotta lasten ja nuorten osallistumista ja omaehtoista toimintaa kyettäisiin tukemaan paremmin.

Kerhokyselyn perusteella pidän tärkeänä jatkotutkimuksen aiheena tarkastella kohdennetummin Varissuon alueen maahanmuuttajataustaisten perheiden näkemyksiä lasten ja nuorten vapaa-ajanvietosta ja harrastamisesta. Eroavatko ne jollakin tavoin kantasuomalaisten perheiden näkemyksistä ja tilanteista tai koulun kasvatusperiaatteista ja odotuksista? Tieto olisi tarpeellista toiminnan suunnittelussa, jotta tarjonta kohtaisi maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten ja heidän perheidensä arjen tarpeet.

Maahanmuuttajaperheiden palveluohjauksen kehittäminen Raision kaupungissa

Susanne Lahti

Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut lisätä tietoa maahanmuuttajaperheiden palveluohjauksellisista tarpeista sekä esittää suosituksia maahanmuuttaja-perheiden palveluohjauksen kehittämiseksi Raision kaupungissa. Tavoitetta varten haastateltiin kymmenen maahanmuuttajaa sekä tehtiin fokusryhmähaastattelu kahdeksan palveluja toteuttavan asiantuntijan kanssa. Asiantuntijat kutsuttiin tuloksia yhteen sitovaan erilliseen palautekeskusteluun. Kehittämishankkeen taustalla vaikutti kysymys siitä, miten maahanmuuttajaperheet voisivat ohjautua sopiviin ennalta ehkäiseviin palveluihin oikea-aikaisesti.

Kehittämishankkeen tuloksena saatiin informaatiota maahanmuuttajaperheiden palveluohjauksen laadusta ja riittävydestä sekä toiminnan mahdollisista muutostarpeista. Hanke on tuonut esiin kokemustietoa. Asiantuntijoiden vuorovaikutuksessa on syntynyt myös uutta näkemystä maahanmuuttaja-perheiden palveluohjauksen kehittämiseksi. Fokusryhmähaastattelu toimi interventioluonteisesti muun muassa yhteistyön hyötyä esille nostaessaan. Hanke lisäsi tietoa aihealuetta koskevista hyvistä käytännöistä sekä palveluohjauksen pulmakohdista. Hanke vahvisti tekijän kompetenssia olla vuoro-vaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa.

Tekijä toivoo, että aihealuetta koskevaa tutkimusta jatkettaisiin siten, että maahanmuuttajavanhemmat ja mahdollisesti maahanmuuttajayhdistysten edustajat asettuisivat asiantuntijoiden kanssa yhteiseen keskusteluun pohtimaan palveluohjauksen kehittämiskohtia.

Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä – Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus on uudenlainen kokeneille maahanmuuttajatyön asiantuntijoille suunnattu valtakunnallinen koulutuskonaisuus. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea koordinoi hanketta, ja koulutus toteutetaan Turun, Helsingin, Itä-Suomen, Oulun ja Lapin yliopistojen yhteistyönä.

Tärkeä osa koulutusta on kehittämishanke, jossa kehitetään omaa arjen työtä. Osallistujat ovat keränneet tietoa, tutkineet ja arvioineet jotakin työnsä osaluetta. Tavoitteena on ollut kehittää osallistujien kulttuurienvälistä osaamista mutta myös työkäytäntöjä ja omassa työssä toteutettavia palveluja. Oppiminen on sidottu kiinteästi työn arkeen ja keskeistä on työssä oppiminen. Kehittämishankkeet ovat tuottaneet uusia näkökulmia, paljon uutta tietoa ja kehittämideoita.

Tähän julkaisuun on koottu puheenvuoroja, joissa tieteelliset ohjaajat ja työpaikkaohjaajat valottavat kehittämishankkeita ja niiden merkitystä. Julkaisu sisältää myös kaikissa alueellisissa ryhmissä toteutettujen kehittämishankkeiden kuvaukset. Tämä julkaisu pyrkii omalta osaltaan kehittämään maahanmuuttajien kanssa tehtävää ammatillista työtä ja sitä kautta parantamaan palveluja, joita tarjotaan Suomeen muuttaneille.

Valokuvaaja Pekka Turusen kuvasarja uusista suomalaisista liittyy Salon taidemuseon yhteisöprojektiin *Esineen tarina – Every Object Tells a Story*. Vuonna 2004 toteutettuun hankkeeseen osallistui 47 Salon lähialueille muuttanutta ihmistä, jotka kertoivat tarinan mukanaan tuomasta tärkeästä esineestä. Ulla Leinon toimittamista tarinoista ja Pekka Turusen ottamista henkilökuvista syntyi näyttely ja kirja: *Esineen tarina. Salon taidemuseon julkaisu* 4, 2004.

Andréa Vannucchi toi mukanaan riippumaton Brasiliasta hyvänäolon hetkiä varten. Riippumatto on halpa ja ihana sänky ja sohva ja tuoli ja leikkikalu.

Vijay Nihawan kertoi muuttaneensa Saloon Sydneystä Australiasta, jossa asui yhdessä lähiössä yli 120 kansallisuutta.

Sariin pukeutunut nainen on intialainen opiskelija Anjuli Saklani. Kuvan asetelma on lainaa Lapin matkailuetsotiiikan kuvastosta, mutta porot ovat salolaisen Meri-Vihanneksen kotieläintarhasta.